

rijksuniversiteit
groningen

faculteit gedrags- en
maatschappijwetenschappen

Energiearmoede en politieke participatie: de rol van vertrouwen in de politiek

*Een onderzoek naar de relatie van huishoudens met energiearmoede op hun
politieke participatie en in hoeverre hun politieke vertrouwen hierbij deze
relatie kan verklaren*

Bachelor werkstuk

08-06-2023

Naam: Nathalie Zwaagstra

Studentnummer: S3781119

E-mail: n.zwaagstra@student.rug.nl

Opleiding: Sociologie

Onderwijsinstelling: Rijksuniversiteit Groningen

Begeleider: dr. W.J. Kiekens

Tweede lezer: dr. J. Dijkstra

Samenvatting

Dit onderzoek kijkt naar de participatie van mensen met energiearmoede in de politiek in vergelijking met mensen zonder energiearmoede, met speciale aandacht voor de rol van politiek vertrouwen. Het doel is om inzicht te krijgen in de verbanden tussen energiearmoede, politiek vertrouwen en politieke participatie. Dit is belangrijk, gezien het groeiende aantal Nederlandse huishoudens dat te maken heeft met energiearmoede en de negatieve gevolgen daarvan voor de samenleving. Het betrekken van burgers bij het politieke proces is van cruciaal belang en daarom is het belangrijk dat ook mensen met energiearmoede deelnemen aan de politiek. Het onderzoek verwachtte dat mensen met energiearmoede minder politiek zouden participeren vanwege een lager politiek vertrouwen, gebaseerd op de sociaal kapitaal benadering. Echter, uit de resultaten blijkt dat mensen met energiearmoede juist meer politiek participeren, ondanks hun lagere politieke vertrouwen. Het onderzoek maakt gebruik van een dataset van het LISS-panel wat is verzameld in 2021 en 2022, waarbij alleen volledig ingevulde vragenlijsten door huishoudhoofden zijn geanalyseerd. Er zijn 2323 respondenten gebruikt voor de analyses om daarmee de onderzoeksvraag te beantwoorden en de bijbehorende hypothesen te testen. Voor vervolgonderzoek wordt aanbevolen om de oorzaken van het lagere politieke vertrouwen bij mensen met energiearmoede verder te onderzoeken, bijvoorbeeld door middel van het toevoegen van diepte-interviews. Daarnaast is het interessant om te onderzoeken op welke manier mensen met en zonder energiearmoede politiek participeren, doen ze dit vooral met electorale participatie of juist met niet-electorale politieke activiteiten? Deze bevindingen die worden gedaan in dit onderzoek dragen bij aan een beter begrip van de relatie tussen energiearmoede en politieke participatie en de rol van politiek vertrouwen hierin. Om energiearmoede te kunnen oplossen is het van belang dat het politieke systeem goed werkt. Dit onderzoek toont aan dat mensen met energiearmoede minder vertrouwen in de politieke hebben ten opzichte van mensen zonder energiearmoede. Het verminderde politieke vertrouwen zorgt niet voor minder politieke participatie maar juist voor meer politieke participatie, wellicht omdat er meer onvrede is. Dit inzicht benadrukt dat het belangrijk is om het politieke vertrouwen onder mensen met energiearmoede te verhogen, zodat mensen met energiearmoede zich gehoord voelen door de politiek. Dit geeft handvaten voor politieke instellingen om met oplossingen te komen die de situatie van mensen met energiearmoede verbeteren, zodat de politieke activiteiten die mensen uitvoeren ook echt voor verandering zorgen.

Inhoudsopgave

Samenvatting.....	2
1. Inleiding	4
2. Theoretisch kader.....	7
2.1 De invloed van sociaal kapitaal op politiek participeren	7
2.2 Energiearmoede en een lager sociaal kapitaal?.....	8
2.3 Mensen met energiearmoede en hun politieke participatie	9
2.4 Mensen met energiearmoede en hun politiek vertrouwen	9
2.5 Politiek vertrouwen als voorspeller voor politieke participatie	10
2.6 Politiek vertrouwen als mediator	10
2.7 Geslacht en leeftijd.....	11
3. Methodologie	12
3.1 Beschrijving van de data.....	12
3.2 Beschrijving van de vragenlijsten	12
3.3 De operationalisaties	13
3.4 Analyseplan.....	16
4. Resultaten.....	18
4.1 Beschrijvende statistieken.....	18
4.2 Modelkwaliteit	21
4.3 Hypothesetoetsing.....	23
5. Conclusie en discussie	29
Literatuurlijst.....	33
Bijlage 1: Operationalisaties	38
1. Beschrijving originele variabelen	38
2. Operationalisatie van de variabelen	49
3. Aanpassingen dataset	58
Bijlage 2: Resultaten	62
1. Univariante statistieken.....	62
2. Bivariate statistieken.....	68
3. Modelanalyses.....	75
Bijlage 3: Assumptie toetsing	79
1. Multicollineariteit	79
2. Uitbijters	79

1. Inleiding

In de afgelopen jaren is energiearmoede een groeiend probleem geworden in Nederland, 7,4% van de Nederlandse huishoudens heeft met energiearmoede te maken (Mulder et al., 2023). Dit percentage benadrukt de omvang en de uitdaging rondom het probleem van energiearmoede in ons land (Van Der Sangen, 2023). Energiearmoede heeft aanzienlijke gevolgen voor de getroffen huishoudens, maar ook op de rest van de samenleving (Vonk Noordegraaf, 2023). Huishoudens met energiearmoede hebben moeite om de kosten van energie te betalen die nodig zijn om hun woning op een aanvaardbare temperatuur te houden en te voorzien in andere basisbehoeften op het gebied van energie (Bouzarovski & Petrova, 2015). Wanneer huishoudens hier niet aan kunnen voldoen kan dit niet alleen financiële problemen veroorzaken, maar ook gezondheidsproblemen, zoals luchtweginfecties bij mensen die in te koude huizen wonen (Liddell & Morris, 2010). Daarnaast hebben mensen met energiearmoede vaak beperkte financiële ruimte voor sociale activiteiten, wat kan leiden tot een vermindering van hun kwaliteit van leven en mogelijk sociale uitsluiting (Bouzarovski & Petrova, 2015; Cacioppo et al., 2011). Het is daarom van cruciaal belang om inzicht te krijgen in de impact van energiearmoede op de Nederlandse samenleving als geheel (Bouzarovski, 2014).

De Nederlandse politiek is zich bewust van de gevolgen van de groeiende energiearmoede in het land (Bromet, 2023). De overheid heeft al verschillende initiatieven en beleidsmaatregelen genomen om energiearmoede aan te pakken. Een voorbeeld hiervan is de oprichting van Tijdelijk Noodfonds Energie (TNE). Kwetsbare huishoudens die de energierekening niet meer kunnen betalen komen in aanmerking voor deze steun. Het fonds neemt een deel van de energierekening voor zich om op deze manier energiearme huishoudens op financieel gebied te helpen (Rijksoverheid, 2023). Kortom, de politiek is bezig met energiearmoede, maar zijn mensen die te maken hebben met energiearmoede ook bezig met de politiek?

Eerdere studies hebben aangetoond dat mensen met energiearmoede doorgaans minder politiek participeren (Schmeets, 2018). Met politieke participatie wordt verwezen naar de actieve deelname van burgers aan de politieke processen en activiteiten van een land (Verba & Nie, 1974). Stemmen bij verkiezingen en demonstreren zijn hier voorbeelden van. Het gebrek aan politieke activiteiten bij mensen met energiearmoede kan worden verklaard door verschillende factoren, waaronder financiële beperkingen, beperkte toegang tot informatie en

een laag vertrouwen in de politiek (Schmeets, 2018). Gezien hun kwetsbare positie is het echter juist van groot belang dat mensen met energiearmoede actief deelnemen aan politieke activiteiten. Door deel te nemen aan het politieke proces kunnen zij niet alleen aandacht vragen voor hun specifieke behoeften en uitdagingen, maar ook streven naar meer begrip en steun. Er kan dan gemakkelijker worden gezocht naar mogelijke oplossingen die hun situatie kunnen verbeteren (Fischer, 2018).

Het succesvol aanpakken van het vraagstuk van energiearmoede vereist een goed functionerend politiek systeem. Een belangrijk aspect hierbij is het begrijpen van de redenen waarom mensen die in energiearmoede leven vaak minder participeren in het politieke proces (Schmeets, 2018). Het is aannemelijk om te veronderstellen dat vertrouwen in de politiek een belangrijke rol kan spelen bij het verklaren van dit fenomeen (Putnam, 2000). Met politiek vertrouwen wordt in dit onderzoek verwezen naar de mate waarin burgers vertrouwen hebben in politieke instellingen (Anderson & Lo Tempio, 2002). De politieke instellingen en actoren waar dit onderzoek zich op focust zijn de regering, het parlement, politici en politieke partijen, in Nederland

Uit eerder onderzoek blijkt dat politiek vertrouwen een belangrijke voorspeller is van het actief deelnemen aan politieke activiteiten (Anderson & Lo Tempio, 2002). Mensen die meer vertrouwen hebben in de politiek, zijn vaak eerder geneigd om actief deel te nemen aan het politieke proces (Hetherington, 1998). Daarbij blijkt ook dat wanneer er weinig politiek vertrouwen is, de kans groter is dat deze mensen minder participeren in de politiek (Anderson & Lo Tempio, 2002).

Dit onderzoek richt zich op het onderzoeken van politiek vertrouwen als mediator tussen energiearmoede en politieke participatie. Volgens de sociaal kapitaal benadering is het mogelijk dat mensen met energiearmoede minder politiek participeren omdat ze minder politiek vertrouwen hebben als gevolg van beperkt sociaal kapitaal (Putnam, 2000). Het doel van dit onderzoek is om te begrijpen in hoeverre politiek vertrouwen de relatie tussen energiearmoede en politieke participatie kan verklaren. Het politieke vertrouwen kan invloed hebben op de betrokkenheid en actieve deelname van mensen met energiearmoede in het politieke proces en kan mogelijk (deels) verklarend zijn.

Dit onderzoek draagt bij aan de bestaande wetenschappelijke kennis door de directe rol van politiek vertrouwen in de relatie tussen energiearmoede en politieke participatie te onderzoeken. Hoewel er al veel onderzoek is gedaan naar de relatie tussen energiearmoede en

politieke participatie, is er nog weinig bekend in hoeverre politiek vertrouwen een verklarende rol speelt. De onderzoeksvraag luidt als volgt:

Wat is de invloed van het hebben van energiearmoede op politieke participatie en in hoeverre wordt dit verklaard door politiek vertrouwen?

Voor dit onderzoek is er gebruikgemaakt van een secundaire dataset die voortkomt uit het LISS-Panel van 2021 en 2022. Het LISS-Panel, is een afkorting voor Longitudinal Internet Studies for the Social Sciences Panel, en bestaat uit een grote groep Nederlanders die maandelijks vragenlijsten invullen over diverse sociaalwetenschappelijke onderwerpen (Centerdata, 2021). Specifiek voor dit onderzoek zijn de vragenlijsten *Inkomen* en *Politiek & Waarden* van 2021 en 2022 gebruikt. Deze vragenlijsten met bijbehorende data bevatten de informatie die nodig is om de onderzoeksvraag te beantwoorden.

Dit onderzoek bestaat uit verschillende hoofdstukken. Het theoretische kader behandelt de relaties tussen energiearmoede, politiek vertrouwen en politieke participatie, waarbij de sociaal kapitaal benadering als basis dient. Op basis hiervan worden vier hypothesen opgesteld. Daarnaast worden de controlevariabelen, geslacht en leeftijd, besproken. Het hoofdstuk over de methode gaat in op de gebruikte data, de uitgevoerde bewerkingen en het analyseplan. Vervolgens worden in het hoofdstuk met resultaten de belangrijkste bevindingen besproken en worden de opgestelde hypothesen getoetst. Ten slotte worden in de conclusie- en discussie sectie de bevindingen in een bredere context geplaatst en worden de beperkingen van dit onderzoek besproken. Ook worden er suggesties gegeven waar mogelijk vervolgonderzoek zich op kan richten.

2. Theoretisch kader

In dit hoofdstuk wordt het conceptuele model, zoals weergegeven in figuur 1, onderbouwd. Er wordt uitleg gegeven van de verwachte verbanden tussen energiearmoede, politiek vertrouwen en politieke participatie, waarbij de sociaal kapitaal benadering als theoretisch kader wordt gebruikt. Bovendien zullen de hypothesen die voortvloeien uit de relaties tussen de gebruikte concepten in dit onderzoek worden besproken. Daarnaast wordt aandacht besteed aan de rol van de controlevariabelen geslacht en leeftijd.

Voordat de sociaal kapitaal benadering wordt toegepast op de relaties binnen het conceptuele model is het belangrijk dat er een definitie wordt gegeven voor '*sociaal kapitaal*'. Wanneer er in dit onderzoek wordt gesproken over sociaal kapitaal wordt het volgende bedoeld: '*Sociaal kapitaal betreft de bronnen waartoe mensen via hun relatie met anderen toegang tot hebben*' (Dijkstra, 2014, p.17). Iemand zijn sociaal kapitaal is dus het geheel aan netwerken en sociale relaties die iemand heeft. Zo kunnen mensen hun sociaal kapitaal inzetten om bijvoorbeeld hun belangen te behartigen, informatie te winnen en steun te ontvangen (Wolters & Graaf, 2009, p.59).

2.1 De invloed van sociaal kapitaal op politiek participeren

Uit onderzoek blijkt dat wanneer mensen meer sociaal kapitaal bezitten, zij in het algemeen actiever zijn in de politiek (Putnam, 2000). Het sociaal kapitaal van iemand kan op verschillende manieren van invloed zijn op iemands politieke participatie. Mensen die veel sociaal kapitaal bezitten zijn vaak meer betrokken bij politieke activiteiten, zoals stemmen, deelnemen aan politieke discussies en sluiten zich eerder aan bij politieke partijen (Eliasoph et al., 1996).

Allereerst moet opgemerkt worden dat voor politieke participatie vaak informatie nodig is om politiek actief te kunnen zijn. Een voorbeeld hierbij is stemmen. De informatie die voor stemmen nodig is verschilt van onder andere de datum wanneer er gestemd kan worden, hoe te stemmen, de reden van stemmen, de middelen om te stemmen, op wie of wat kan gestemd worden (La Due Lake & Huckfeldt, 1998). Wanneer iemand deze informatie niet heeft, wordt het moeilijk om deze vorm van politieke participatie uit te voeren. Dit voorbeeld gaat om één vorm van electorale politieke participatie, maar voor bijna alle andere vormen van politieke activiteiten zowel voor electorale als niet-electorale vormen, is het nodig om informatie te hebben om de politieke activiteit te kunnen uitvoeren. Hierbij geldt: *hoe meer sociaal*

kapitaal iemand heeft, hoe groter de kans is dat de persoon de informatie en middelen krijgt die nodig zijn om politiek te kunnen participeren (La Due Lake & Huckfeldt, 1998).

Ook geldt wanneer iemand meer sociaal kapitaal heeft, dit gepaard gaat met een groter sociaal netwerk. Wanneer er meer mensen in je netwerk zitten is de kans groter dat deze mensen andere interesses hebben dan jijzelf (Granovetter, 1973). Zo is de kans ook groter dat deze mensen politiek actief zijn, ook wanneer jij dat zelf nog niet bent. Wanneer je in contact komt met iemand die actief in de politiek is, vormt dit de mogelijkheid om eerder deel te nemen aan politieke gesprekken, bijeenkomsten, discussies en demonstraties etc. (Teorell, 2003). Door te communiceren en te debatteren met anderen kunnen individuen hun eigen politieke standpunten verfijnen en versterken wat zorgt voor meer politieke participatie (Carlson et al., 2020).

Verschillende onderzoeken hebben aangetoond dat mensen met een hoog sociaal kapitaal doorgaans meer sociale interacties hebben vanwege hun uitgebreide sociale netwerk in vergelijking met mensen met weinig sociaal kapitaal (Lin, 2001). Deze sociale interacties spelen een belangrijke rol bij het opbouwen van vertrouwen in anderen, maar ook bij het ontwikkelen van vertrouwen in politieke processen (Putnam, 2000). Mensen met meer sociaal kapitaal tonen vaak meer vertrouwen in anderen en zijn eerder geneigd te investeren in collectieve activiteiten, waaronder het politieke proces, omdat zij vertrouwen hebben dat anderen dit ook zullen doen (Putnam, 2000). Bovendien draagt het vertrouwen dat wordt opgebouwd door sociale interacties en positieve ervaringen in sociale netwerken bij aan een groter vertrouwen in het politieke systeem en stimuleert het mensen om deel te nemen aan politieke activiteiten (Newton, 1997). Kortom, sociaal kapitaal stimuleert politieke participatie door het bieden van vertrouwen, interactie en toegang tot essentiële informatie en hulpbronnen. Het motiveert en moedigt mensen aan om deel te nemen aan de politieke activiteiten.

2.2 Energiearmoede en een lager sociaal kapitaal?

Uit onderzoek blijkt dat langdurige armoede vaak gepaard gaat met een beperkter sociaal kapitaal (Levitas et al., 2007). Dit betekent dat mensen in armoede te maken krijgen met een afname van hun sociale netwerken, waardoor ze moeite hebben om waardevolle hulpbronnen zoals geld, informatie, goederen, diensten en steun te mobiliseren (Engbersen & Omlo, 2021). Hetzelfde geldt voor mensen die te maken hebben met energiearmoede (Nationale Ombudsman, 2022). Het hebben van energiearmoede heeft een negatieve invloed op hun

sociaal kapitaal. Doordat zij energiearmoede hebben, hebben ze beperkte mogelijkheden om deel te nemen aan sociale activiteiten en neemt de omvang en diversiteit van hun sociale netwerk af (Van Der Sangen, 2023; Driessens, 2003). Bijvoorbeeld, mensen met energiearmoede hebben vaak moeite om deel te nemen aan sociale bijeenkomsten, feestjes of andere activiteiten die het sociale netwerk vergroten, omdat ze beperkte financiële middelen hebben voor reizen of het betalen van deelnamekosten. Daardoor kunnen ze geïsoleerd raken en hebben ze minder toegang tot de steun, informatie en kansen die voortvloeien uit een uitgebreid sociaal netwerk (Coleman, 1988).

2.3 Mensen met energiearmoede en hun politieke participatie

Het beperkte sociaal kapitaal bij mensen met energiearmoede heeft directe gevolgen voor hun politieke participatie. Kleinere sociale netwerken belemmeren hun toegang tot politieke informatie en betrokkenheid (Portes, 1998), evenals contact met politiek actieve mensen. Het gebrek aan communicatie en debat beperkt de ontwikkeling en versterking van hun eigen politieke standpunten, wat de kans op politieke deelname verkleint (Carlson et al., 2020). Ook missen mensen met energiearmoede door hun beperkte sociaal kapitaal de kans om in contact te komen met mensen die hen vragen om mee te doen aan politieke activiteiten zoals gesprekken, bijeenkomsten, discussies en demonstraties. Het gebrek aan deelname aan politieke activiteiten beïnvloedt tevens hun vertrouwen in anderen en het politieke proces (Putnam, 2000). Het gebrek aan sociale interacties en positieve ervaringen in sociale netwerken beperkt echter het vertrouwen in het politieke systeem bij mensen met energiearmoede, waardoor ze minder geneigd zijn om politiek actief te zijn (Newton, 1997). Dit leidt tot de volgende verwachting:

***Hypothese 1:** Mensen met energiearmoede participeren minder in de politiek dan mensen die geen energiearmoede hebben.*

2.4 Mensen met energiearmoede en hun politiek vertrouwen

Het kan zijn dat mensen met energiearmoede een lager politiek vertrouwen hebben en dat dit leidt tot een beperkte politieke betrokkenheid (Newton, 2001). Volgens Putnam (2000) speelt sociaal kapitaal een cruciale rol in de socialisatie, waarbij individuen binnen sociale netwerken onderling vertrouwen, gedeelde normen en waarden, en wederkerigheid ontwikkelen. Door sociale interactie ontstaat meer aandacht voor collectieve resultaten, wat het vertrouwen in de gemeenschap en het politieke proces versterkt. Het gebrek aan sociale interactie en beperkt sociaal kapitaal maakt het echter moeilijker voor mensen met

energiearmoede om vertrouwen op te bouwen in politieke processen en instellingen (Putnam, 2000). Dit leidt tot de volgende verwachting:

***Hypothese 2:** Mensen met energiearmoede hebben minder politiek vertrouwen, dan mensen die geen energiearmoede hebben.*

2.5 Politiek vertrouwen als voorspeller voor politieke participatie

Uit wetenschappelijk onderzoek is gebleken dat politiek vertrouwen een grote invloed heeft op politieke participatie (Newton, 2001). Hoog politiek vertrouwen fungeert als een motivator voor politieke betrokkenheid. Individuen met een hoog politiek vertrouwen zijn eerder geneigd deel te nemen aan politieke activiteiten, omdat zij geloven dat hun inspanningen ertoe doen (Newton et al., 2008). Het vertrouwen in de politiek stimuleert dus de politieke participatie.

Individuen met een laag politiek vertrouwen zullen minder geneigd zijn om politiek te participeren, omdat zij het gevoel hebben dat de politiek weinig doet met de inbreng van haar burgers (Foley & Edwards, 1996). Dit gebrek aan vertrouwen kan leiden tot een verminderde betrokkenheid bij politieke processen (Newton et al., 2008). Dit leidt tot de volgende verwachting:

***Hypothese 3:** Mensen met minder politiek vertrouwen participeren minder in de politiek, dan mensen met veel politiek vertrouwen.*

2.6 Politiek vertrouwen als mediator

Uit de bovenstaande tekst blijkt dat het hebben van energiearmoede een negatief effect heeft op hun politieke participatie, maar dat dit deels kan worden verklaard doordat mensen met energiearmoede een lager politiek vertrouwen hebben en daardoor minder politiek participeren. Het blijkt dat mensen met energiearmoede vaker een beperkt sociaal kapitaal hebben in vergelijking met mensen zonder energiearmoede (Van Der Sangen, 2023). Dit gebrek aan sociaal kapitaal leidt tot een verminderd politiek vertrouwen, waardoor zij minder gemotiveerd en bereid zijn om politiek actief te zijn. De verwachting die hierbij hoort is als volgt:

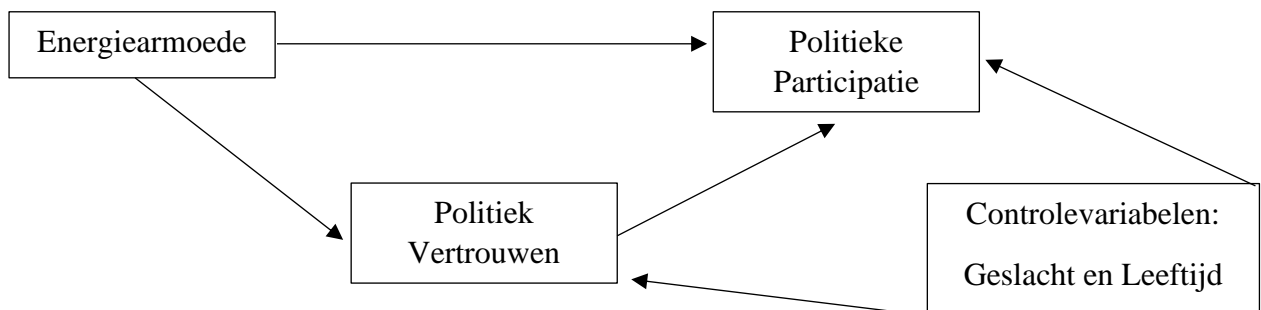
***Hypothese 4:** Mensen met energiearmoede participeren minder in de politiek dan mensen die geen energiearmoede hebben, dit wordt deels verklaard doordat mensen met energiearmoede minder vertrouwen in de politiek hebben.*

2.7 Geslacht en leeftijd

Het meenemen van geslacht en leeftijd als controlevariabelen is essentieel om een nauwkeuriger beeld te krijgen van de specifieke invloed van energiearmoede op politiek vertrouwen en politieke participatie. Onderzoek heeft aangetoond dat vrouwen over het algemeen minder politiek actief zijn dan mannen (Inglehart & Norris, 2000). Vrouwen worden vaker geconfronteerd met structurele belemmeringen die hun politieke participatie beperken, zoals genderongelijkheid, stereotypen en culturele normen (Celis, 2009).

Daarnaast blijkt uit onderzoek dat de mate van politieke participatie verschilt tussen verschillende levensfasen (Putnam, 2000). Ouderen hebben vaak een hogere opkomst bij verkiezingen en zijn meer geneigd om deel te nemen aan politieke activiteiten, zoals lidmaatschap van politieke partijen en het voeren van politieke discussies (Inglehart & Norris, 2000). Dit kan deels verklaard worden doordat oudere mensen meer levenservaring en kennis hebben opgebouwd, en een grotere betrokkenheid bij politieke kwesties hebben ontwikkeld in vergelijking met jongeren.

Figuur 1: Conceptuele model van het onderzoek

3. Methodologie

Dit hoofdstuk geeft een beschrijving over hoe het onderzoek is uitgevoerd. Er wordt aangegeven welke data is gebruikt, welke vragenlijsten zijn gebruikt, welke variabelen zijn geselecteerd en welke aanpassingen zijn gedaan aan deze variabelen om ze mee te kunnen nemen in dit onderzoek. Tot slot wordt de analyse opzet gegeven.

3.1 Beschrijving van de data

De dataset die in dit onderzoek wordt gebruikt, is een secundaire dataset afkomstig van het LISS-panel (Centerdata, 2021). Het doel van dit panel is om een representatieve groep Nederlandse huishoudens gedurende langere tijd te volgen en gegevens te verzamelen via maandelijkse online vragenlijsten. De data zijn verzameld op verschillende tijdstippen, afhankelijk van de specifieke onderzoeksvragen.

De populatie van het LISS-panel bestaat uit Nederlandse huishoudens die zijn geselecteerd via een steekproefmethode die representatief is voor de Nederlandse bevolking. De selectie van deelnemers begint met het trekken van een steekproef uit het Basisregister Personen (BRP) van het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS). Geselecteerde huishoudens ontvangen vervolgens een uitnodigingsbrief met informatie over het LISS-panel en de voordelen van deelname.

Om ervoor te zorgen dat het panel representatief blijft, worden verschillende benaderingsmethoden en beloningen gebruikt om deelnemers te werven en te behouden. Dit omvat zowel offline als online communicatiekanalen, zoals telefonische opvolging, e-mail uitnodigingen en gerichte campagnes.

Het LISS-panel wordt beheerd door het CBS in samenwerking met Tilburg University en andere Nederlandse universiteiten. Door deze zorgvuldige wervings- en behoudsstrategieën resulteert de dataset in een representatieve en betrouwbare bron van gegevens voor sociaalwetenschappelijk onderzoek.

3.2 Beschrijving van de vragenlijsten

Voor dit onderzoek zijn twee vragenlijsten van het LISS-panel gebruikt: *Inkomen* (wave 15) en *Politiek & Waarden* (wave 14). Deze vragenlijsten zijn zorgvuldig samengesteld en worden regelmatig geëvalueerd om betrouwbare en valide data te waarborgen. De vragen zijn gebaseerd op wetenschappelijke literatuur en worden getest op begrijpelijkheid en relevantie.

De vragenlijst over *Inkomen* behandelt verschillende secties gericht op inkomen en geld. De dataverzameling vond plaats in juni en juli 2022. Van de 7.178 panelleden hebben 5.488 (76,5%) de vragenlijst volledig ingevuld. Deze vragenlijst is gebruikt om de variabele 'energiearmoede' te meten, wat de onafhankelijke variabele is in dit onderzoek.

De vragenlijst *Politiek & Waarden* bestaat uit secties gericht op politieke participatie, politieke attitudes en waarden, en maatschappelijke vraagstukken. De dataverzameling vond plaats van december 2021 tot maart 2022. Deze vragenlijst bestaat uit drie delen. Het eerste deel van de vragenlijst werd voorgelegd aan 6.131 panelleden, waarvan 5.316 (86,7%) de vragenlijst volledig hebben ingevuld. Het tweede deel werd voorgelegd aan 6.107 panelleden, waarvan 5.272 de vragenlijst volledig hebben ingevuld (86,3%). Het derde deel werd voorgelegd aan 6.069 panelleden, waarvan 5.240 de vragenlijst volledig hebben ingevuld (86,3%). Uit deze vragenlijst zijn variabelen gebruikt om 'politieke participatie' te meten, wat de afhankelijke variabele is in dit onderzoek. Daarnaast is de variabele 'politiek vertrouwen' uit deze vragenlijst samengesteld, welke fungeert als de mediator.

Het LISS-panel maakt gebruik van demografische gegevens die tijdens het registratieproces worden verzameld om informatie over leeftijd en geslacht van deelnemers te verkrijgen. Dit wordt gedaan door deelnemers bij aanmelding een vragenlijst te laten invullen waarin zij persoonlijke gegevens, zoals leeftijd en geslacht, verstrekken. Deze gegevens worden vervolgens gebruikt voor de selectie en categorisering van deelnemers binnen het panel. Het LISS-panel maakt doorgaans gebruik van deze ingevoerde gegevens. De gegevens van 'geslacht' en 'leeftijd' zijn dus als ingelezen variabelen gebruikt en komen dus niet specifiek uit een vragenlijst, maar worden gekoppeld aan de demografische kenmerken die bij de respondent horen.

3.3 De operationalisaties

Om de onderzoeksvraag te beantwoorden, moesten sommige variabelen worden aangepast voordat ze bruikbaar waren. In bijlage 1 worden alle beschrijvende statistieken van de originele variabelen gepresenteerd. Ook staat er duidelijk benoemd wat de originele variabele is, de bijbehorende code, welke vraag erbij hoort, de bijbehorende antwoordcategorieën worden gegeven evenals de operationalisaties. In dit gedeelte worden de belangrijkste veranderingen besproken en wordt ook uitgelegd waarom deze veranderingen nodig zijn.

Politieke participatie

Operationalisatie van ‘politieke participatie’ omvat tien items afkomstig uit de *Politiek & Waarden*-vragenlijst. Politieke participatie bestaat uit verschillende vormen er zijn electorale vormen van politieke participatie, zoals stemmen tijdens verkiezingen, het inschakelen van politieke partijen of organisaties, deelname aan door de overheid georganiseerde inspraakbijeenkomsten, hoorzittingen of discussiebijeenkomsten, contact opnemen met politici of ambtenaren. Voorbeelden van niet-electorale vormen zijn onder andere: zoeken van hulp bij media (radio, televisie, kranten), meedoen aan actiegroepen, deelnemen aan protestacties, protestmarsen of demonstraties, online deelnemen aan politieke discussies of acties via internet, e-mail of sms. De respondenten konden aangeven per politieke activiteit of zij in de laatste vijf jaar wel of niet hebben deelgenomen aan de genoemde vorm van politieke participatie. Wanneer de respondent het niet weet wordt dit door Centerdata als missende waarde beschouwd.

Om de betrouwbaarheid van de schaal te beoordelen, is de Cronbach's alpha berekend, wat een maat is voor de interne consistentie tussen de items. De responsgroepen van alle items zijn aangepast om ervoor te zorgen dat ze in dezelfde richting wijzen, in bijlage 1 staat beschreven om welke items dit gaat en welke veranderingen er nodig waren om de antwoorden in dezelfde richting te krijgen. De Cronbach's alpha van 0,668 voor de schaalvariabele ‘politieke participatie’ met 10 items suggereert een matige tot redelijke interne consistentie. Het item over stemmen bij verkiezingen heeft een lagere correlatie met de andere negen vormen van politieke participatie, wat deels de lagere interne consistentie kan verklaren. Ondanks de mogelijkheid om de interne consistentie te verbeteren door dit item te verwijderen (*Cronbach's alpha=0,707*), is ervoor gekozen om het te behouden vanwege de waarde van stemmen bij verkiezingen als belangrijke indicator van politieke participatie (Dekker & Ridder, 2017). Het is belangrijk op te merken dat politieke participatie verschillende vormen kan aannemen en dat niet alle vormen sterk met elkaar gecorreleerd zijn. Zo kan het zijn dat iemand wel gaat stemmen, maar niet lid is van een politieke partij. Ondanks de lagere interne consistentie kan de schaal nog steeds bruikbare inzichten bieden voor de politieke participatie.

Vervolgens is er een somvariabele gemaakt van de tien items samen. De score 0 staat nu voor geen enkele vorm van politieke participatie en de maximale score is nu 10, wat betekent dat alle vormen van politieke participatie zijn uitgevoerd. Echter, vanwege de niet-normale verdeling van deze variabele is besloten om deze te transformeren naar een binaire variabele

genaamd 'Dummy_PP'. Hierbij staat 0 voor geen of slechts één vorm van politieke participatie en 1 voor meer dan één vorm van politieke participatie. Hierdoor is het mogelijk om een logistische regressie te doen.

Energiearmoede

De onafhankelijke variabele die 'energiearmoede' meet, bestaat uit één enkele variabele afkomstig uit de vragenlijst van *Inkomen*. De bijbehorende vraag luidt als volgt: "*Kunt u uw woning goed verwarmen?*". Respondenten hadden de keuze uit verschillende antwoordcategorieën, waaronder: ja (1), nee, daar heb ik onvoldoende geld voor (2), nee, dat vind ik niet nodig (3), nee, om een andere reden (4) en niet van toepassing (5). Voordat 'energiearmoede' kan worden meegenomen in dit onderzoek zijn er enkele aanpassingen gedaan. Om specifiek te onderzoeken of respondenten wel of geen energiearmoede ervaren, is er een dummyvariabele gemaakt genaamd 'Dummy_EA'. De nieuwe score 0 staat voor geen energiearmoede (antwoorden 1, 3 en 4) en wel energiearmoede heeft nu de score 1 (antwoord 2). De score 5 wordt nu beschouwd als een missende waarde. Er is nu een duidelijk onderscheid tussen mensen met en zonder energiearmoede.

Politiek vertrouwen

De mediator in dit onderzoek is 'politiek vertrouwen', deze wordt gevormd uit vier items uit de vragenlijst *Politiek & Waarden*. Deze variabelen meten het persoonlijke vertrouwen van respondenten in verschillende politieke instanties op een schaal van 0 tot 10, waarbij een score van 0 geen vertrouwen aangeeft en een score van 10 volledig vertrouwen betekent. Er is gevraagd hoeveel vertrouwen de respondent heeft in *de Nederlandse regering, het Nederlands parlement, de politici en politieke partijen*.

Om de interne consistentie van de vier items te beoordelen, is Cronbach's alpha berekend. De gevonden waarde van Cronbach's alpha is opmerkelijk hoog (0,957). Dit geeft aan dat de vier items gezamenlijk een betrouwbare maat vormen voor het meten van politiek vertrouwen. Bovendien is er geen enkel geval waarin de Cronbach's alpha hoger wordt wanneer een van de items wordt verwijderd, wat de betrouwbaarheid van de variabele bevestigt.

De nieuwe variabele 'PV' die politiek vertrouwen vormt, is het gemiddelde van de vier items. De minimale score 0 staat voor helemaal geen vertrouwen en de maximale score 10 staat voor compleet vertrouwen.

Controlevariabelen

De controlevariabele 'geslacht' is afkomstig van ingelezen gegevens. Aan het begin van het LISS-panel konden deelnemers aangeven of ze zichzelf identificeren als man (1), vrouw (2) of anders (3). Om geslacht te kunnen gebruiken in de analyses, is ervoor gekozen een dummyvariabele te creëren. Hierbij hebben vrouwen een score van 0 gekregen en mannen een score van 1. De categorie 'anders' wordt nu behandeld als missende data. Dit besluit is genomen vanwege het zeer kleine aantal respondenten (slechts 6 van de 6580 respondenten, 0,01%) dat zichzelf als 'anders' heeft geïdentificeerd. Aangezien dit aantal verwaarloosbaar klein is, is ervoor gekozen om de antwoordoptie 'anders' te coderen als een missende waarde. Voor de controlevariabele 'leeftijd' zijn geen aanpassingen gedaan en wordt direct opgenomen in dit onderzoek. Deze variabele is ook afkomstig van ingelezen gegevens.

Filter variabelen

Voor dit onderzoek zijn alleen respondenten geselecteerd die het hoofd van het huishouden zijn. Dit zorgt voor onafhankelijke waarnemingen, aangezien het voorkomen van onderlinge afhankelijkheid binnen het huishouden wordt vermeden. Door alleen huishoudelijke hoofden op te nemen in de dataset, wordt voorkomen dat de aanname van onafhankelijke waarnemingen wordt geschonden.

Dit onderzoek richt zich op respondenten die 18 jaar of ouder zijn. Deze leeftijdsgrens is gekozen omdat respondenten ouder dan 18 jaar in aanmerking komen voor politieke participatie.

Tot slot zijn alle missende waarden uit de dataset verwijderd. Alle meegenomen respondenten hebben nu alle vragen die worden gebruikt in dit onderzoek ingevuld. Na het verwijderen van de missende waarden zijn er in totaal 2323 respondenten over die gebruikt worden voor het doen van de analyses. In bijlage 1 staat per originele variabele de geldende en missende waarden in percentages geven.

3.4 Analyseplan

Allereerst is er gekeken naar de univariate en bivariate statistieken. Vervolgens zijn er vier modellen geschat. Er is gebruikgemaakt van binaire logistische regressie modellen en er is ook lineaire regressie gedaan, in alle modellen zijn de controlevariabelen geslacht en leeftijd opgenomen. Deze modellen worden gebruikt om de hypothesen te toetsen en een antwoord te vinden op de onderzoeksvraag. Het eerste model (Model 1) wordt geschat om daarmee hypothese 1 te toetsen. Hiervoor wordt een binaire logistische regressie gebruikt, waarbij

politieke participatie de afhankelijke variabele is. De onafhankelijke variabele is hier energiearmoede. Model 1 bekijkt het effect van het wel of niet hebben van energiearmoede op het wel of niet participeren in de politiek.

Het tweede model (Model 2) wordt geschat om daarmee hypothese 2 te toetsen. Dit is gedaan met een multi-pele lineaire regressie. Dit kan omdat de afhankelijke variabele hier politiek vertrouwen is, politiek vertrouwen is een continue variabele. De onafhankelijke variabele is hier weer energiearmoede. Met Model 2 kan er gekeken worden wat het effect van het wel of niet hebben van energiearmoede is op het politieke vertrouwen.

Het derde model (Model 3) wordt geschat om daarmee hypothese 3 te toetsen. Dit is weer een binaire logistische regressie waarbij politieke participatie als afhankelijke variabele is opgenomen, de onafhankelijke variabele is hier politiek vertrouwen. Model 3 bekijkt het effect van politiek vertrouwen op het wel of niet participeren in de politiek.

Het vierde model (Model 4) wordt geschat om daarmee hypothese 4 te toetsen. Ook dit is een binaire logistische regressie waarbij politieke participatie als afhankelijke variabele is opgenomen, de onafhankelijke variabele is energiearmoede, verder is nu de mediator politiek vertrouwen ook opgenomen. Model 4 is het complete model en onderzoekt of politiek vertrouwen als mediator optreedt tussen het hebben van energiearmoede en de politieke participatie.

Tot slot wordt er gekeken of de assumpties niet zijn geschonden. Ook wordt er aandacht besteed aan multicollineariteit, uitbijters en invloedrijke punten.

4. Resultaten

In dit hoofdstuk worden de resultaten van het onderzoek gepresenteerd en geanalyseerd. Allereerst worden de univariate statistieken besproken. Hierbij wordt gekeken naar de frequentieverdelingen, gemiddelden, standaarddeviaties, minimum en maximum scores. Deze univariate analyses bieden een eerste inzicht in de individuele variabelen en leggen de basis voor verdere bivariate en multivariate analyses. Voordat de hypothesen met de bijbehorende bijbehorende modellen worden getoetst is er nog gekeken naar de modelkwaliteit.

4.1 Beschrijvende statistieken

Univariate statistieken

Tabel 1 toont de univariate statistieken. Wanneer het om een nominale variabele gaat zijn de frequentieverdelingen vermeld in percentages. In bijlage 2 staan ook per variabele de verdelingen grafisch weergegeven samen met de bijbehorende SPSS-output.

Tabel 1 laat zien dat ‘politiek participatie’ opgedeeld is in twee groepen: actieve politieke participatie (20,8%) waarbij de respondent meer dan één vorm van politieke participatie heeft uitgevoerd en passief politieke participatie (79,8%) waarbij de respondent geen enkele of slechts één vorm van politieke participatie heeft uitgevoerd. De groep die passief politiek participeert heeft de meerderheid, hierdoor is de uitkomst variabele ‘politieke participatie’ niet gelijk verdeeld. ‘Energiearmoede’ is ook opgedeeld in twee groepen. Een groep die wel energiearmoede heeft (4,7%) en een groep die geen energiearmoede heeft (95,3%). De groep die aangeeft geen energiearmoede te hebben is veel kleiner ($N = 110$). Ook is deze variabele niet gelijk verdeeld. ‘Politiek vertrouwen’ is een continue variabele met een gemiddelde van 4,70 ($SD = 2,13$) op een schaal van 0 tot en met 10. De respondenten hebben gemiddeld gezien niet veel maar ook niet weinig politiek vertrouwen. Verder zien we dat de groep mannelijke respondenten de meerderheid vormt, met 64,2% ten opzichte van 35,8% vrouwelijke respondenten. Het feit dat de selectie is gebaseerd op huishoudhoofden, die over het algemeen vaker man zijn en ouder, kan de ongelijke verdeling verklaren. De leeftijd van de respondenten varieert van 20 tot 96 jaar, met een gemiddelde leeftijd van bijna 60 jaar. Het hoge gemiddelde suggereert dat de respondenten over het algemeen ouder zijn. Dit wordt ondersteund door de grote standaarddeviatie van 16 jaar, wat aangeeft dat er een aanzienlijke spreiding is in leeftijd binnen de steekproef.

Tabel 1: Beschrijving van de in de analyse opgenomen variabelen: gemiddelde (standaarddeviatie), minimum- en maximumwaarde en totaal aantal respondenten

Variabele	Gemiddelde (standaarddeviatie) ^a	Minimum	Maximum	N totaal
Politieke Participatie (schaal 10 items) (geen tot weinig politieke participatie=0; meer dan 1 vorm van politieke participatie=1)	79,2% geen tot weinig 20,8% meer dan één vorm	0	1	2323
Energiearmoede (geen =0; wel =1)	95,3% geen 4,7% wel	0	1	2323
Politiek Vertrouwen (schaal 4 items)	4,70 (2,13)	0	10	2323
Geslacht (vrouw=0; man=1)	35,8% vrouw 64,2% man	0	1	2323
Leeftijd	59,9 (16,1)	20	96	2323

^a Bij nominale variabelen is de frequentieverdeling vermeld in percentages.

Bivariate statistieken

In het onderstaande gedeelte worden de bivariate statistieken tussen de variabelen gepresenteerd, waarbij verschillende soorten correlaties zijn berekend, afhankelijk van het type variabelen. Voor de bivariate analyse tussen twee dummy-variabelen is de *Phi-correlatie* gebruikt. Deze correlatie meet de associatie tussen twee dichotome variabelen. Voor de bivariate analyse tussen een dummy-variabele en een continue variabele is de *Spearman rangcorrelatie* gebruikt, die wordt toegepast wanneer minstens één van de variabelen ordinaal is. Daarnaast is voor de bivariate analyse tussen twee continue variabelen de *Pearson correlatie* berekend, die de lineaire relatie tussen twee interval- of ratiovariabelen

meet. De correlaties staan gepresenteerd in tabel 2. In bijlage 2 staan de gegevens over hoe de correlaties zijn gedaan samen met de bijbehorende SPSS-output.

Tabel 2: Product-momentcorrelaties van alle variabelen die zijn opgenomen in de analyse (N=2323)

	1. Politieke participatie	2. Energiearmoede	3. Politiek vertrouwen	4. Geslacht	5. Leeftijd
1. Politieke participatie	-				
2. Energiearmoede	^c ,025	-			
3. Politiek vertrouwen	^b -,006	^b -,126**	-		
4. Geslacht	^c ,064**	^c -,062**	^b -,010	-	
5. Leeftijd	^b -,027	^b -,040	^a -,022	^b ,103**	-

^aPearson correlatie, ^bSpearman correlatie, ^cPhi correlatie

*significant bij $p < 0,05$, **significant bij $p < 0,01$; tweezijdige toets

De belangrijkste bevindingen van de bivariate statistieken staan hier gepresenteerd. Ten eerste is er een significante negatieve correlatie gevonden tussen energiearmoede en politiek vertrouwen ($r = -0,126$, $p < 0,01$). Dit betekent dat respondenten die energiearmoede ervaren doorgaans minder vertrouwen hebben in de politiek. Ten tweede is er een significante positieve correlatie waargenomen tussen geslacht en politieke participatie ($r = 0,064$, $p < 0,05$), wat suggereert dat mannelijke respondenten over het algemeen meer politiek participeren dan vrouwelijke respondenten. Verder is er een significante positieve correlatie tussen geslacht en energiearmoede ($r = 0,062$, $p < 0,01$), wat impliceert dat vrouwelijke respondenten iets vaker energiearmoede ervaren dan mannelijke respondenten. Bovendien is er een significante positieve correlatie tussen leeftijd en geslacht ($r = 0,103$, $p < 0,01$), wat aangeeft dat oudere respondenten over het algemeen vaker mannelijk zijn.

De correlaties die zijn gevonden tussen de variabelen geven aan dat de relaties over het algemeen zwak zijn. Bijvoorbeeld, de laagste correlatie die is gevonden tussen geslacht en politiek is zeer laag ($r = -0,010$; $p = 0,630$) en niet significant. Dit suggereert dat er geen noemenswaardige relatie bestaat tussen geslacht en politiek vertrouwen. Aan de andere kant, de hoogst gevonden correlatie tussen energiearmoede en politiek vertrouwen is nog steeds

aan de zwakke kant, maar wel significant ($r = -0,126$; $p < 0,01$). Dit suggereert dat wanneer iemand energiearmoede heeft, dit gepaard gaat met een lager politiek vertrouwen.

Daarnaast is het belangrijk op te merken dat de significantie van de correlaties in dit geval mogelijk minder informatief is, gezien de grote steekproefomvang ($N = 2323$). Hoewel sommige gevonden correlaties significant zijn, kan het zijn dat de omvang van de steekproef de resultaten beïnvloedt. Bij grotere steekproeven is het gemakkelijker om kleine, maar toch statistisch significante correlaties te vinden.

4.2 Modelkwaliteit

Het beoordelen van de modelkwaliteit is een essentiële stap in het onderzoek om betrouwbare en geldige resultaten te verkrijgen. Er is specifiek gekeken naar verschillende aspecten, zoals het controleren van de assumpties, het identificeren van eventuele uitbijters, het beoordelen van multicollineariteit en het controleren van de modelfit. De resultaten en uitwerkingen van de beoordeling van de modelkwaliteit zijn opgenomen in bijlage 2 en 3.

Assumpties

De belangrijke assumptie waaraan moet worden voldaan zowel voor een logistische regressie als een lineaire regressie is het voldoen aan de assumptie onafhankelijke waarnemingen. In dit onderzoek is ervoor gezorgd dat alleen huishoudhoofden zijn opgenomen om te voldoen aan de assumptie van onafhankelijke waarnemingen. Dit is belangrijk omdat onderzoek aantoonde dat mensen binnen een huishouden vaak op elkaar lijken. Gezinsleden vertonen vaak gelijkenissen op het gebied van sociaaleconomische kenmerken, houdingen en gedragingen (Erikson & Goldthorpe, 2002). Deze gelijkenissen hebben invloed op de resultaten van energiearmoede en politieke attitudes als politiek vertrouwen en politieke participatie (Jennings et al., 2009). Het zorgvuldig selecteren van huishoudhoofden zorgt voor onafhankelijke waarnemingen en verhoogt de validiteit van de bevindingen. De assumptie van onafhankelijke waarnemingen is voor alle vier de geschatte modellen niet geschonden.

Uitbijters

Voor de uitbijters is er alleen gekeken naar het complete model (model 4). Hiervoor is de leverage methode gebruikt ($(3 \cdot p) / N$ geeft $(3 \cdot 5) / 2323$) de grenswaarde hier is 0,006457 er zijn behoorlijk veel respondenten die buiten de grenswaarde vallen. Er is gekeken met boxplots per gegeven variabelen om welke respondenten dit gaat. De boxplots staan weergegeven in bijlage 3. Er zijn aanzienlijke veel uitbijters geobserveerd, voornamelijk als

gevolg van het gebruik van binaire variabelen (energiearmoede, politieke participatie en geslacht) in dit onderzoek. Bovendien vertonen de verdelingen van de binaire variabelen ongelijkheid, wat van invloed is op de classificatie van respondenten als uitbijters. Bijvoorbeeld, wanneer alle lagere categorieën aanwezig zijn, zoals een vrouw met energiearmoede en actieve politieke participatie, kan dit snel als een uitbijter worden beschouwd. Het is echter belangrijk op te merken dat deze uitbijters eerlijk zijn waargenomen en dat ze waardevolle informatie kunnen bieden voor dit onderzoek. Daarom is besloten om de uitbijters niet te verwijderen en ze op te nemen in de analyse.

Multicollineariteit

Multicollineariteit verwijst naar een situatie waarin twee of meer onafhankelijke variabelen sterk met elkaar gecorreleerd zijn. Het is belangrijk om multicollineariteit te controleren omdat het de interpretatie van de resultaten kan vertroebelen en de nauwkeurigheid van de schattingen kan beïnvloeden. In dit onderzoek is multicollineariteit geanalyseerd door model 4 opnieuw uit te voeren als een lineaire regressie en de VIF-scores (Variance Inflation Factor) te berekenen. Deze scores geven aan of er sprake is van multicollineariteit tussen de variabelen. De scores schommelen rond de waarde 1, dit betekent dat er geen sprake is van multicollineariteit. De bijbehorende SPSS-output is gegeven in bijlage 3.

Modelfit

Alle drie de logistische modellen (1, 3 en 4) vertoonden lage *pseudo R*²-waarden. Ondanks de lage *pseudo R*²-waarden, bleek uit de significante *X*²-waarden dat de voorspelde modellen beter aansloten bij de waargenomen gegevens dan de lege modellen (Voor Model 1 was de *X*² = 14,519 met een *p* = 0,002. Voor Model 3 was de *X*² = 12,888 met *p* = 0,005. Voor Model 4 was de *X*² = 14,589 met een *p* = 0,006.).

Daarnaast is er een vergelijking gemaakt tussen Model 1 en Model 4. In Model 4 werden eerst de voorspellers energiearmoede, geslacht en leeftijd opgenomen, gevolgd door de toevoeging van de mediator politiek vertrouwen. Het vergelijken van Model 4 met Model 1 resulteerde in een *X*²-waarde van 0,70 (*df* = 1; *p* = 0,792). Hieruit blijkt dat Model 4 niet significant beter is dan Model 1.

Verder toonde de vergelijking van de drie modellen aan dat Model 4 de laagste *deviance* had (*Deviance* = 2363,067). Dit suggereert dat Model 4 een betere verklaring biedt voor politieke participatie in vergelijking met de andere modellen. De lagere *Deviance* van Model 4 geeft

aan dat dit model beter past bij de waargenomen gegevens, maar toont geen grote verschillen met de andere modellen.

De modelkwaliteit van het lineaire regressiemodel (Model 2) met politiek vertrouwen als afhankelijke variabele en energiearmoede, geslacht en leeftijd als voorspellers is geëvalueerd. Het aangepaste R^2 was 0,020, wat aangeeft dat ongeveer 2% van de variantie in politiek vertrouwen wordt verklaard door de voorspellers. De F -change waarde was 16,558 ($p < 0,001$), wat aangeeft dat het model statistisch significant is en de voorspellers gezamenlijk een significante invloed hebben op politiek vertrouwen. Dit impliceert dat de geselecteerde voorspellers statistisch gezien een betekenisvolle bijdrage leveren aan het verklaren van politiek vertrouwen.

4.3 Hypothesetoetsing

In tabel 3 staan de modelschattingen voor drie logistische regressie modellen (model 1, 3 en 4) met politieke participatie als afhankelijke variabele gepresenteerd. In tabel 4 staat de modelschatting van model 2 waarbij een lineaire regressie is gedaan met als onafhankelijke variabele politiek vertrouwen. In alle modellen zijn de controlevariabelen geslacht en leeftijd toegevoegd. In de bijlage 2 staat precies hoe de regressies zijn gedaan, ook wordt de bijbehorende output hier weergegeven.

Hypothese 1

Voor model 1 is een logistische regressie uitgevoerd met energiearmoede als onafhankelijke variabele. De onafhankelijke variabele 'energiearmoede' laat zien dat wanneer een respondent energiearmoede heeft dit gepaard gaat met een stijging in het wel actief zijn betreffend politieke participatie ($b = 0,314$; $SE = 0,227$; $p = 0,165$). De odds-ratio ($OR = 1,369$) van energiearmoede laat hier zien dat wanneer de respondent energiearmoede ervaart de kans met 1,369 groter is dat degene actief politiek participeert in vergelijking wanneer de respondent aangeeft geen energiearmoede te hebben. Energiearmoede is niet statistisch significant bevonden in model 1. Ook is er gekeken naar de controlevariabelen, geslacht en leeftijd. Uit model 1 blijkt dat geslacht significant is bevonden ($b = 0,374$; $SE = 0,112$; $OR = 1,453$; $p < 0,001$). Mannelijke respondenten hebben 1,453 keer zoveel kans om wel actief te zijn om politiek te participeren in vergelijking met de vrouwelijke respondenten. Leeftijd heeft geen significant effect op politieke participatie blijkt uit model 1 ($b = -0,005$; $SE = 0,003$; $OR = 0,995$; $p = 0,099$). Met model 1 kan hypothese 1 worden getoetst.

Hypothese 1: Mensen met energiearmoede participeren minder in de politiek dan mensen die geen energiearmoede hebben

Uit model 1 lijkt het dat mensen met energiearmoede juist meer kans hebben om actief in de politiek te participeren. Echter, dit resultaat is niet significant. De verwachting dat mensen met energiearmoede minder participeren in de politiek wordt vanuit model 1 niet ondersteund.

Hypothese 2

In tabel 4 wordt de modelschatting voor een lineaire regressie gegeven voor model 2, met politiek vertrouwen als afhankelijke variabele. In model 2 wordt het effect van energiearmoede op politiek vertrouwen geschat, gecontroleerd op geslacht en leeftijd. Dit is gedaan met een multipele lineaire regressie. In model 2 heeft energiearmoede een significant effect op politiek vertrouwen. Dit betekent dat wanneer mensen energiearmoede hebben, dit gepaard gaat met een daling van -1,436 ($SE = 0,206$; $p < ,001$) in hun politieke vertrouwen. Dit komt overeen met de gevonden negatieve en significante correlatie tussen energiearmoede en politiek vertrouwen ($r = -0,126$). Verder valt op dat geslacht ($b = -0,047$; $SE = 0,092$; $p = 0,613$) en leeftijd ($b = -0,003$; $SE = 0,003$; $p = 0,224$) geen significant effect hebben op politiek vertrouwen. Met deze resultaten kan hypothese 2 worden getoetst.

Hypothese 2: Mensen met energiearmoede hebben minder politiek vertrouwen, dan mensen die geen energiearmoede hebben.

Voor de tweede hypothese is bewijs gevonden in model 2 heeft energiearmoede een significant negatief effect op politiek vertrouwen. De resultaten zijn in overeenstemming met de hypothese. De verwachting dat mensen met energiearmoede minder vertrouwen hebben in de politiek ten opzichte van mensen zonder energiearmoede wordt hierbij ondersteund.

Tabel 3: Modelschattingen voor drie logistische regressie modellen (model 1, 3 en 4) met politieke participatie als afhankelijke variabele

	Model 1			Model 3			Model 4		
	<i>b</i> (SE)	Odds- ratio	<i>p</i> - waarde	<i>b</i> (SE)	Odss- ratio	<i>p</i> - waarde	<i>b</i> (SE)	Odds- ratio	<i>p</i> - waarde
Constante	-1,285 (,203)	,277	<,001*	-1,203 (,233)	,300	<,001*	-1,253 (,237)	,286	<,001*
Geslacht	,374 (,112)	1,453	<,001*	,365 (,111)	1,440	,001*	,374 (,112)	1,453	<,001*
Leeftijd	-,005 (,003)	,995	,099	-,005 (,003)	,995	,090	-,005 (,003)	,995	,098
Energiearmoede	,314 (,227)	1,369	,165				,305 (,229)	1,357	,183
Politiek vertrouwen				-1,203 (,233)	,300	<,001*	-,006 (,024)	,994	,791
<i>Deviance</i>	2363,136			2364,768			2363,067		
X^2	14,519		,002*	12,888		,005*	14,589		,006
<i>N</i>	2323			2323			2323		

*Significant bij $p < 0,01$

Tabel 4: Modelschatting met lineaire regressie voor model 2 met als afhankelijke variabele politiek vertrouwen

	Model 2		
	<i>b</i>	SE	<i>p</i> -waarde
Constante	4,999	,174	<,001*
Geslacht	-,047	,092	,613
Leeftijd	-,003	,003	,224
Energiearmoede	-,1,436	,206	<,001*
<i>R</i> ² adjusted	,020		
<i>F</i> change	16,558		<,001*
<i>N</i>	2323		

Hypothese 3

Voor model 3 is een logistische regressie uitgevoerd om de voorspellende waarde van ‘politiek vertrouwen’, op de actieve politieke participatie van de respondenten te onderzoeken. Model 3 vertoonde een significant resultaat met een *deviance* van 2364,768 ($X^2 = 12,888$; $p = 0,005$). ‘Politiek vertrouwen’ laat zien dat wanneer een respondent meer politiek vertrouwen heeft dit gepaard gaat met een daling in de politieke participatie ($b = -1,203$; $SE = 0,233$; $p < 0,001$). De odds-ratio ($OR = 0,300$) voor ‘politiek vertrouwen’ geeft aan dat bij een toename van het politieke vertrouwen met één eenheid, de kans op politieke participatie met een factor van 0,300 afneemt. Met andere woorden, respondenten die een hoger politiek vertrouwen hebben, hebben een lagere kans om actief politiek deel te nemen. Het feit dat de odds-ratio kleiner is dan 1 geeft aan dat er een negatieve associatie is tussen politiek vertrouwen en politieke participatie. Daarnaast is de *p*-waarde ($< 0,001$) significant, wat aangeeft dat dit effect statistisch betrouwbaar is. Uit model 3 blijkt dat geslacht significant is bevonden en is bijna niet veranderd ten opzichte van model 1 ($b = 0,365$; $SE = 0,111$; $OR = 1,440$; $p < 0,001$). Leeftijd heeft ook hier geen significant effect op politieke participatie en vertoont bijna dezelfde resultaten als model 1 ($b = -0,005$; $SE = 0,003$; $OR = 0,995$; $p = 0,090$). Met model 3 kan hypothese 3 worden getoetst.

Hypothese 3: *Mensen met minder politiek vertrouwen participeren minder in de politiek, dan mensen met veel politiek vertrouwen.*

Uit model 3 blijkt dat wanneer mensen meer politiek vertrouwen hebben de kans kleiner wordt dat zij actief zijn in de politiek. Dit resultaat is significant bevonden. De verwachting dat wanneer mensen minder vertrouwen in de politiek hebben dit resulteert in minder politieke participatie blijkt niet ondersteund vanuit model 3. Het tegenovergestelde blijkt wel significant: wanneer mensen meer vertrouwen in de politiek hebben, resulteert dit in minder politieke participatie.

Hypothese 4

Model 4 is het complete model. Naast de onafhankelijke variabele 'energiearmoede' is nu ook de mediator 'politiek vertrouwen' aan dit model toegevoegd. Voor model 4 is een logistische regressie uitgevoerd. Om te kijken of 'politiek vertrouwen' als mediator optreedt is het van belang om naar het effect van 'energiearmoede' op 'politieke participatie' te onderzoeken. In model 4 laat de onafhankelijke variabele 'energiearmoede' zien dat wanneer een respondent energiearmoede heeft dit gepaard gaat met een stijging in het actief zijn in de politiek ($b = 0,305$; $SE = 0,229$; $p = 0,183$). De odds-ratio ($OR = 1,357$) van energiearmoede laat hier zien dat wanneer de respondent energiearmoede ervaart de kans met 1,357 groter is dat degene actief politiek participeert in vergelijking wanneer de respondent aangeeft geen energiearmoede te hebben. Energiearmoede is niet statistisch significant bevonden in model 4. Verder is het belangrijk om te kijken naar het effect van 'politiek vertrouwen' in model 4. 'Politiek vertrouwen' heeft in model geen significant effect op 'politieke participatie' ($b = -0,006$; $SE = 0,024$; $p = 0,792$) in vergelijking met model 3 waaruit bleek dat 'politiek vertrouwen' daar wel een significant effect heeft op 'politieke participatie' ($b = -1,203$; $SE = 0,233$; $p < 0,001$). Dit is een opvallend resultaat dat helpt inzicht geven of politiek vertrouwen optreedt als mediator. Om dit verder te onderzoeken is het belangrijk om de hellingscoëfficiënten van energiearmoede in model 1 ($b = 0,314$; $SE = 0,227$; $p = 0,165$) en model 4 ($b = 0,305$; $SE = 0,229$; $p = 0,183$) met elkaar te vergelijken. Wat opvalt is dat de helling van 'energiearmoede' in model 1 nauwelijks is veranderd in model 4 waar ook de mediator 'politiek vertrouwen' aan is toegevoegd. Wanneer er wordt gekeken naar de 95%-betrouwbaarheidsintervallen (BHI) van de hellingscoëfficiënt van energiearmoede in beide modellen valt op deze 95%-betrouwbaarheidsintervallen enorme overlap hebben (model 1: $95\%-BHI = [0,878-2,135]$; model 4: $95\%-BHI = [0,866-2,126]$). Met deze resultaten kan hypothese 4 worden getoetst.

Hypothese 4: Mensen met energiearmoede participeren minder in de politiek dan mensen die geen energiearmoede hebben, dit wordt deels verklaard doordat mensen met energiearmoede minder vertrouwen in de politiek hebben.

De vergelijking tussen Model 1 en Model 4 wijst erop dat politiek vertrouwen geen mediërende rol speelt tussen energiearmoede en politieke participatie. De hypothese dat mensen met energiearmoede minder politiek participeren en dat dit gedeeltelijk wordt verklaard door een lager politiek vertrouwen, wordt niet ondersteund door de modellen. Een kanttekening hierbij is dat het effect van energiearmoede op politieke participatie in zowel model 1 als in model 4 niet significant is bevonden.

5. Conclusie en discussie

Dit onderzoek had als doel om inzicht te krijgen in de relatie tussen energiearmoede, politiek vertrouwen en politieke participatie, gecontroleerd voor geslacht en leeftijd. De onderzoeksvraag was: *Wat is de invloed van het hebben van energiearmoede op politieke participatie en in hoeverre wordt dit verklaard door politiek vertrouwen?* Het onderzoek maakte gebruik van data die voortkwam van die vragenlijsten die in het LISS-panel (2021-2022) zijn voorgelegd.

In dit onderzoek werden vier verwachtingen getest met betrekking tot politieke participatie en politiek vertrouwen van mensen met en zonder energiearmoede. De eerste verwachting was dat mensen met energiearmoede minder politiek participeren in vergelijking met mensen zonder energiearmoede, omdat zij beperkter sociaal kapitaal zouden hebben. Echter, de resultaten van het onderzoek laten zien dat mensen met energiearmoede juist meer politieke participatie vertonen. Hoewel dit resultaat niet significant is en niet generaliseerbaar naar de gehele onderzoekspopulatie, kan dit mogelijk verklaard worden doordat mensen met energiearmoede vaker kiezen voor niet-electorale vormen van politieke activiteiten, zoals het inschakelen van de media of deelname aan actiegroepen en protestacties.

De tweede verwachting was dat mensen met energiearmoede een lager politiek vertrouwen hebben dan mensen zonder energiearmoede. Deze verwachting werd bevestigd door de resultaten. Mensen met energiearmoede rapporteerden inderdaad een lager politiek vertrouwen. Dit effect was significant en kan dus worden gegeneraliseerd naar mensen met energiearmoede in Nederland. Het lage politieke vertrouwen benadrukt de noodzaak om maatregelen te nemen om dit vertrouwen te versterken, zodat mensen met energiearmoede het gevoel hebben dat hun stem gehoord wordt en hun problemen worden erkend door de politiek.

De derde verwachting was dat een lager politiek vertrouwen leidt tot minder politieke participatie. Echter, de resultaten van het onderzoek laten zien dat een hoger politiek vertrouwen gepaard gaat met minder politieke participatie, terwijl een lager politiek vertrouwen juist leidt tot meer politieke participatie. Dit gaat in tegen de verwachting en kan verklaard worden door dat mensen met een lager politiek vertrouwen gemotiveerd worden door onvrede en de wens voor verandering. Ze willen gehoord worden en streven naar verbetering van hun situatie, wat hen aanzet tot politieke participatie.

De laatste verwachting was dat mensen met energiearmoede een lagere politieke participatie hebben in vergelijking met mensen zonder energiearmoede, deels verklaard door een lager politiek vertrouwen. Echter, de resultaten laten zien dat mensen met energiearmoede inderdaad een lager politiek vertrouwen hebben, maar dit resulteert niet in minder politieke participatie. Het politiek vertrouwen speelt dus geen mediërende rol en verklaart de relatie tussen energiearmoede en politieke participatie niet. Een mogelijke verklaring hiervoor is dat het lage politieke vertrouwen voortkomt uit onvrede en gebrek aan erkenning van behoeften, wat mensen met energiearmoede juist motiveert om actiever deel te nemen aan politieke activiteiten om verandering te bewerkstelligen.

In conclusie tonen de resultaten van dit onderzoek een aantal onverwachte bevindingen met betrekking tot politieke participatie en politiek vertrouwen van mensen met energiearmoede. Hoewel de verwachtingen deels worden verworpen, bieden de resultaten nieuwe inzichten en benadrukken ze de complexiteit van deze relaties. Het is belangrijk om deze bevindingen te gebruiken als basis voor verder onderzoek en om maatregelen te nemen die het politiek vertrouwen versterken en de participatiemogelijkheden vergroten, zodat mensen met energiearmoede zich gehoord voelen en hun situatie kunnen verbeteren.

Op basis van de resultaten van dit onderzoek kan worden geconcludeerd dat mensen met energiearmoede inderdaad een lager politiek vertrouwen hebben, maar toch politiek participeren. Dit suggereert dat er andere motivaties en drijfveren zijn die mensen met energiearmoede aanzetten tot politieke betrokkenheid, los van hun vertrouwen in de politiek.

Dit onderzoek streefde naar een representatieve weergave van de Nederlandse bevolkingspopulatie van burgers van 18 jaar en ouder. Het is succesvol gebleken met behulp van de gegevens van het LISS-panel. Er is specifiek geselecteerd op huishoudhoofden om onafhankelijke waarnemingen te waarborgen. Hoewel het opviel dat huishoudhoofden over het algemeen ouder en mannelijk zijn, is er gecontroleerd voor leeftijd en geslacht. Daarnaast is er een verschil geconstateerd tussen de groepen met en zonder energiearmoede. De groep zonder energiearmoede vertegenwoordigt 95,3% van de steekproef, terwijl de groep met energiearmoede 4,7% bedraagt. Eerdere schattingen suggereren dat ongeveer 7,4% van de Nederlandse huishoudens te maken heeft met energiearmoede (Mulder et al., 2023). Het is echter belangrijk op te merken dat de data voor dit onderzoek is verzameld in 2021 en 2022, voordat de energiecrisis plaatsvond. De energiecrisis, die rond 2022 begon (Bruyninckx, 2022), heeft ervoor gezorgd dat veel meer mensen in de problemen kwamen met het betalen

van hun energierekeningen vanwege de stijgende energieprijzen. Bovendien heeft de energiecrisis geleid tot een grotere bekendheid van het fenomeen energiearmoede. Het zou interessant zijn om dit onderzoek opnieuw uit te voeren met de nieuwste gegevens om te onderzoeken of er momenteel meer mensen met energiearmoede zijn en of dit invloed heeft op hun politieke participatie en politiek vertrouwen. Bovendien is er een aanzienlijke variatie in politieke participatie waargenomen. Van de respondenten geeft 79,2% aan geen of slechts één vorm van politieke participatie te hebben uitgevoerd, terwijl 20,8% meer dan één vorm van politieke participatie heeft ondernomen. Het betreft zowel electorale als niet-electorale vormen van politieke participatie. Vanwege het beperkte aantal mensen dat politiek actief is, heeft dit onderzoek ervoor gekozen om politieke participatie te categoriseren met behulp van een dummy-variabele. Het onderzoek geeft echter geen duidelijk inzicht in de verdeling van verschillende vormen van politieke participatie. Onderzoek toont aan dat politieke participatie afneemt wanneer de activiteit moeilijker wordt (Milbrath en Goel, 1972), wat ook blijkt uit dit onderzoek waarin er meer mensen hebben gestemd dan gedemonstreerd. Het feit dat iemand één vorm van politieke activiteit heeft ondernomen, betekent niet automatisch dat diegene ook andere vormen van politieke participatie zal ondernemen. Dit wordt ondersteund door de lagere Cronbach's alpha-waarde (0,668) die is berekend voor politieke participatie.

Voor toekomstig onderzoek zou het interessant zijn om te onderzoeken of er grotere verschillen zijn tussen de groepen met en zonder energiearmoede met betrekking tot electorale en niet-electorale vormen van politieke participatie. Bovendien, gezien de beperkte voorspellende kracht van energiearmoede, politiek vertrouwen, leeftijd en geslacht voor politieke participatie in dit onderzoek, zou het de moeite waard zijn om andere factoren te onderzoeken die mogelijk van invloed zijn, zoals vrijwilligerswerk (Putnam, 2000) en opleidingsniveau (Bovens en Wille, 2011). Verder zouden diepte-interviews met mensen met energiearmoede die wel politiek participeren waardevolle inzichten kunnen bieden. Door open vragen en gesprekken kunnen hun ideeën, motieven en gedachten beter worden begrepen. Ten slotte beperkt dit onderzoek zich tot de Nederlandse bevolking, maar uit de literatuur blijkt dat energiearmoede in alle Europese landen voorkomt (Bouzarovski & Petrova, 2015). Het zou daarom interessant zijn om te onderzoeken of de resultaten van dit onderzoek ook in andere Europese landen te vinden zijn, omdat daar ook sprake is van energiecrisis.

Dit onderzoek heeft aangetoond dat mensen met energiearmoede een lager politiek vertrouwen hebben, maar toch politiek participeren. De bevindingen benadrukken het belang

van het begrijpen van de motivaties en drijfveren achter politieke participatie bij mensen met energiearmoede, evenals het versterken van politiek vertrouwen en het bieden van participatiemogelijkheden. Verder onderzoek is nodig om een dieper inzicht te krijgen in de factoren die politieke participatie beïnvloeden en om de impact van de energiecrisis op dit gebied te onderzoeken. Deze bevindingen dragen bij aan het vergroten van ons begrip van de relatie tussen energiearmoede, politiek vertrouwen en politieke participatie, en bieden handvatten voor beleidsmakers en professionals die betrokken zijn bij het aanpakken van energiearmoede, het verhogen van het politieke vertrouwen en het verhogen van de politieke participatie.

Literatuurlijst

- Anderson, C., & Lo Tempio, A. J. (2002). Winning, Losing and Political Trust in America. *British Journal of Political Science*, 32(2), 335–351.
<https://doi.org/10.1017/s0007123402000133>
- Bouzarovski, S. (2014). Energy poverty in the European Union: landscapes of vulnerability. *Wiley Interdisciplinary Reviews: Energy and Environment*, 3(3), 276–289.
<https://doi.org/10.1002/wene.89>
- Bouzarovski, S., & Petrova, S. (2015). A global perspective on domestic energy deprivation: Overcoming the energy poverty–fuel poverty binary. *Energy research and social science*, 10, 31–40. <https://doi.org/10.1016/j.erss.2015.06.007>
- Bromet, L. (2023, 17 april). *PvdA en GroenLinks zetten alles op alles om energiearmoede aan te pakken*. GroenLinks. Geraadpleegd op 20 april 2023, van <https://groenlinks.nl/nieuws/pvda-en-groenlinks-zetten-alles-op-alles-om-energiearmoede-aan-te-pakken>
- Bruyninckx, H. (2022, september). *Zomer 2022: leven in een tijd met meerdere crises*. European Environment Agency. Geraadpleegd op 1 juni 2023, van <https://www.eea.europa.eu/nl/articles/zomer-2022-leven-in-een>
- Cacioppo, J. T., Hawkley, L. C., Norman, G. J., & Berntson, G. G. (2011). Social isolation. *Annals of the New York Academy of Sciences*, 1231(1), 17–22.
<https://doi.org/10.1111/j.1749-6632.2011.06028.x>
- Carlson, T. N., Abrajano, M., & Bedolla, L. G. (2020). Political Discussion Networks and Information. In *Oxford University Press eBooks* (pp. 96–116).
<https://doi.org/10.1093/oso/9780190082116.003.0005>

- Celis, K. (2009). Substantive Representation of Women (and Improving it): What it is and should be About? *Comparative European Politics*, 7(1), 95–113.
<https://doi.org/10.1057/cep.2008.35>
- Centerdata research institute. (2021). *liss-panel*. centerddata.nl. Geraadpleegd op 4 april 2023, van <https://www.centerdata.nl/liss-panel>
- Coleman, J. S. (1988). Social Capital in the Creation of Human Capital. In *Elsevier eBooks* (pp. 17–41). <https://doi.org/10.1016/b978-0-7506-7222-1.50005-2>
- Dekker, P., & Ridder, J. D. (2017). Lokale politieke participatie: wie doet wat en wie wil wat? *Bestuurswetenschappen*, 71(3), 11–27.
<https://doi.org/10.5553/bw/016571942017071003003>
- Dijkstra, P. (2014). *Sociale psychologie: inzicht in sociale relaties*. Boom Lemma uitgevers.
- Driessens, K. (2003). *Armoede en hulpverlening: omgaan met isolement en afhankelijkheid*. Academia Press.
- Eliasoph, N., Verba, S., Schlozman, K. L., & Brady, H. E. (1996). Voice and Equality: Civic Voluntarism in American Politics. *Contemporary Sociology*, 25(6), 763.
<https://doi.org/10.2307/2077276>
- Engbersen, R., & Omlo, J. (2021). Uit de duivelskring van armoede. *Vakbl Soc Werk*, 22(6), 25–27. <https://doi.org/10.1007/s12459-021-0920-8>
- Erikson, R. S., & Goldthorpe, J. H. (2002). Intergenerational Inequality: A Sociological Perspective. *Journal of Economic Perspectives*, 16(3), 31–44.
<https://doi.org/10.1257/089533002760278695>
- Fischer, F. (2018). Environmental Democracy: Participation, Deliberation and Citizenship. In *Springer eBooks* (pp. 257–279). Springer Nature. https://doi.org/10.1007/978-3-319-76415-3_12

- Foley, M., & Edwards, B. (1996). The Paradox of Civil Society. *Journal of Democracy*, 7(3), 38–52. <https://doi.org/10.1353/jod.1996.0048>
- Granovetter, M. (1973). The Strength of Weak Ties. *American Journal of Sociology*, 78(6), 1360–1380. <https://doi.org/10.1086/225469>
- Hawkey, L. C., & Cacioppo, J. T. (2010). Loneliness Matters: A Theoretical and Empirical Review of Consequences and Mechanisms. *Annals of Behavioral Medicine*, 40(2), 218–227. <https://doi.org/10.1007/s12160-010-9210-8>
- Hetherington, M. J. (1998). The Political Relevance of Political Trust. *American Political Science Review*, 92(4), 791–808. <https://doi.org/10.2307/2586304>
- Inglehart, R., & Norris, P. (2000). The Developmental Theory of the Gender Gap: Women’s and Men’s Voting Behavior in Global Perspective. *International Political Science Review*, 21(4), 441–463. <https://doi.org/10.1177/0192512100214007>
- Jennings, M. K., Stoker, L., & Bowers, J. (2009). Politics across Generations: Family Transmission Reexamined. *The Journal of Politics*, 71(3), 782–799. <https://doi.org/10.1017/s0022381609090719>
- La Due Lake, R., & Huckfeldt, R. (1998). Social Capital, Social Networks, and Political Participation. *Political Psychology*, 19(3), 567–584. <https://doi.org/10.1111/0162-895x.00118>
- Levitas, R., Pantazis, C., Fahmy, E., Gordon, D. L., Lloyd, E., & Patsios, D. (2007). The Multi-dimensional Analysis of Social Exclusion. *Department for Communities and Local Government (DCLG)*, 311–341. <https://dera.ioe.ac.uk/6853/1/multidimensional.pdf>
- Liddell, C., & Morris, C. A. (2010). Fuel poverty and human health: A review of recent evidence. *Energy Policy*, 38(6), 2987–2997. <https://doi.org/10.1016/j.enpol.2010.01.037>

- Lin, N. (2001). *Social Capital: A Theory of Social Structure and Action*.
<http://dx.doi.org/10.1017/cbo9780511815447>
- Mulder, P., Batenburg, A., & Dalla Longa, F. (2023). TNO Rapport Energiearmoede in Nederland 2022. In *TNO*. Centraal Bureau voor de Statistiek. Geraadpleegd op 20 februari 2023, van <https://publications.tno.nl/publication/34638644/4OIuwM/TNO-2021-P11678.pdf>
- Nationale Ombudsman. (2022). *Ongelijke toegang tot de energietransitie: Laagdrempeliger voorzieningen voor alle huishoudens* (Nr. 2022/201).
- Newton, K. (1997). Social Capital and Democracy. *American Behavioral Scientist*, 40(5), 575–586. <https://doi.org/10.1177/0002764297040005004>
- Newton, K. (2001). Trust, Social Capital, Civil Society, and Democracy. *International Political Science Review*, 22(2), 201–214. <https://doi.org/10.1177/0192512101222004>
- Newton, K., Stolle, D., & Zmerli, S. (2018). Social and Political Trust. In *Oxford University Press eBooks*. <https://doi.org/10.1093/oxfordhb/9780190274801.013.20>
- Portes, A. (1998). Social Capital: Its Origins and Applications in Modern Sociology. *Annual Review of Sociology*, 24(1), 1–24. <https://doi.org/10.1146/annurev.soc.24.1.1>
- Putnam, R. D. (2020). *Bowling Alone: Revised and Updated: The Collapse and Revival of American Community*. Simon & Schuster.
- Rijksoverheid. (2023, 7 februari). Tijdelijk Noodfonds Energie biedt steun aan kwetsbare huishoudens. www.rijksoverheid.nl. Geraadpleegd op 11 maart 2023, van <https://www.rijksoverheid.nl/actueel/nieuws/2023/02/07/tijdelijk-noodfonds-energie-biedt-steun-aan-kwetsbare-huishoudens>
- Schmeets, H. (2018). Participatie op de kaart. In *Centraal Bureau voor de Statistiek*. Centraal Bureau voor de Statistiek. Geraadpleegd op 20 maart 2023, van https://www.cbs.nl/-/media/_pdf/2018/38/2018st21-participatie-op-de-kaart.pdf

- Teorell, J. (2003). Linking Social Capital to Political Participation: Voluntary Associations and Networks of Recruitment in Sweden¹. *Scandinavian Political Studies*, 26(1), 49–66. <https://doi.org/10.1111/1467-9477.00079>
- Van Der Sangen, M. (2023, 27 januari). CBS en TNO brengen energiearmoede huishoudens in kaart. *Centraal Bureau voor de Statistiek*. <https://www.cbs.nl/nl-nl/corporate/2023/04/cbs-en-tno-brengen-energiearmoede-huishoudens-in-kaart>
- Verba, S., & Nie, N. H. (1974). Participation in America: Political Democracy and Social Equality. *Social Forces*, 53(1), 133. <https://doi.org/10.2307/2576853>
- Vonk Noordegraaf, D. (2023, 1 maart). *Een aanpak van energiearmoede die véél verder gaat dan pleisters plakken*. [tno.nl/nl](https://www.tno.nl/nl). Geraadpleegd op 17 april 2023, van <https://www.tno.nl/nl/newsroom/insights/2023/03/aanpak-energiearmoede-verder-gaat/>
- Wolters, W. G., & Graaf, N. D. (2009). *Maatschappelijke problemen: beschrijvingen en verklaringen*. Boom Lemma uitgevers.

Bijlage 1: Operationalisaties

In Bijlage 1 staat een overzicht van de originele variabelen die zijn gebruikt in dit onderzoek, inclusief de bijbehorende beschrijvende statistieken, syntax en grafische weergaven.

Daarnaast wordt duidelijk welke bewerkingen zijn uitgevoerd om de variabelen te operationaliseren voor dit specifieke onderzoek. Indien er schaalvariabelen zijn gecreëerd, is de betrouwbaarheid van deze schalen beoordeeld aan de hand van de Cronbach's alpha-coëfficiënt. Deze bijlage bevat dus zowel de beschrijvende statistieken van de originele variabelen, als de bewerkingen die zijn uitgevoerd om de variabelen geschikt te maken voor dit onderzoek. Daarnaast worden ook de beschrijvende statistieken van de nieuwe variabelen gegeven, samen met de relevante syntax en grafische weergaven. In tabel 8 staat weer gegeven met welke originele variabelen de concepten in dit onderzoek worden gemaakt.

1. Beschrijving originele variabelen

Politieke participatie

De variabele "Politieke Participatie" in dit onderzoek bestaat uit 10 afzonderlijke variabelen. Tabel 1 geeft een overzicht van deze oorspronkelijke variabelen, inclusief de originele codes en bijbehorende vragen die gesteld zijn aan de respondenten. De tien variabelen zijn afkomstig uit de vragenlijst van het onderzoek *Politiek & Waarden* (wave 14).

Belangrijk is op te merken dat niet alle tien de vragen dezelfde antwoordcategorieën hebben. De eerste vraag die gaat over: *Hebt u tijdens de laatste Tweede Kamerverkiezingen op 17 maart 2021 gestemd? (cv22n053)*, heeft andere antwoorden dan de overige vragen. De antwoorden die bij de eerste vraag horen zijn: Ja (2); Nee (2); Ik was niet stemgerechtigd (3) en Ik weet het niet (-9).

De overige negen vragen die bij politieke participatie horen (*cv22n065 - cv22n073*) hebben allemaal dezelfde antwoordcategorieën, namelijk: Nee (0); Ja (1) en Ik weet het niet" (-9). Voor alle tien de vragen wordt het antwoord Ik weet het niet (-9) door de originele dataset als missende waarden beschouwd.

Tabel 5: Originele codes met bijbehorende vragen voor 'Politieke Participatie uit de vragenlijst Politiek & Waarden

Variabele (code)	Vraag
cv22n053	<i>Hebt u tijdens de laatste Tweede Kamerverkiezingen op 17 maart 2021 gestemd?</i>
(cv22n065 - cv22n073)	<i>Er zijn verschillende manieren om iets politiek aan de orde te stellen of invloed te hebben op politici of de overheid. Wilt u van de volgende mogelijkheden aangeven of u deze in de afgelopen 5 jaar heeft gebruikt? Meerdere antwoorden mogelijk</i>
cv22n065	<i>Hulp gevraagd aan radio, televisie of krant</i>
cv22n066	<i>Een politieke partij of organisatie ingeschakeld</i>
cv22n067	<i>Meegedaan aan een door de overheid georganiseerde inspraakbijeenkomst, hoorzitting of discussiebijeenkomst</i>
cv22n068	<i>Contact opgenomen met een politicus of ambtenaar</i>
cv22n069	<i>Meegedaan aan een actiegroep</i>
cv22n070	<i>Meegedaan aan een protestactie, protestmars of demonstratie</i>
cv22n071	<i>Via internet, e-mail of sms meegedaan aan een politieke discussie of actie</i>
cv22n072	<i>Iets anders</i>
cv22n073	<i>Ik heb geen invloed uitgeoefend</i>

Dit gedeelte laat de frequentieverdeling en de beschrijvende statistieken samen met de syntax en grafische weergaven van de oorspronkelijke variabelen zien die later worden gebruikt om de nieuwe variabele van politieke participatie te maken.

*1 Politieke Participatie (10 variabelen).

FREQUENCIES VARIABLES=cv22n053 cv22n065 cv22n066 cv22n067 cv22n068 cv22n069 cv22n070 cv22n071

cv22n072 cv22n073

/STATISTICS=STDDEV MINIMUM MAXIMUM MEAN

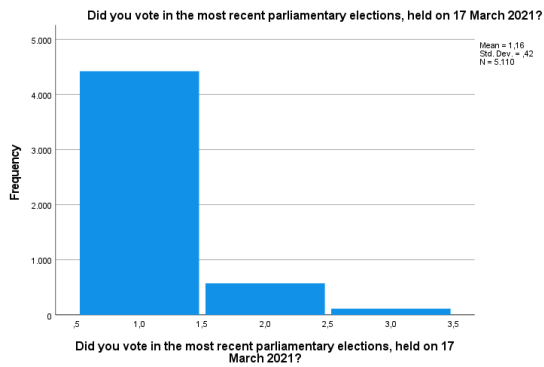
/HISTOGRAM

/ORDER=ANALYSIS.

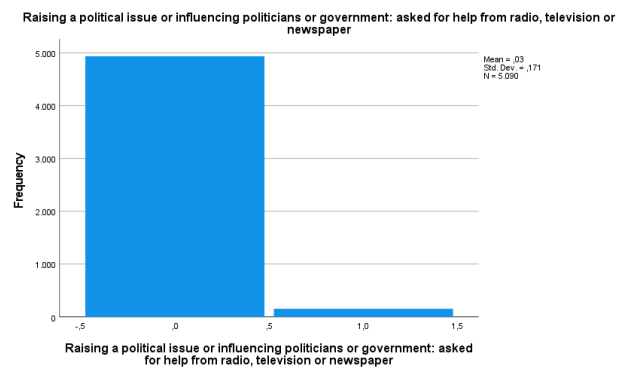
Statistics

	cv22n053 Did you vote in the most recent parliamentary elections, held on 17 March 2021?	cv22n065 Raising a political issue or influencing politicians or government asked for help from radio, television or newspaper	cv22n066 Raising a political issue or influencing politicians or government: by making use of a political party or organization	cv22n067 Raising a political issue or influencing politicians or government: participated in a government-organized public hearing, discussion or citizens participation meeting	cv22n068 Raising a political issue or influencing politicians or government: contacted a politician or civil servant	cv22n069 Raising a political issue or influencing politicians or government: participated in an action group	cv22n070 Raising a political issue or influencing politicians or government: participated in a protest action, protest march or demonstration	cv22n071 Raising a political issue or influencing politicians or government: participated in a political discussion or campaign on the Internet, by e-mail or SMS	cv22n072 Raising a political issue or influencing politicians or government: something else	cv22n073 Raising a political issue or influencing politicians or government: I have not exercised any influence
N	Valid 5110	5090	5090	5090	5090	5090	5090	5090	5090	5090
	Missing 1818	1838	1838	1838	1838	1838	1838	1838	1838	1838
Mean	1,16	,03	,02	,03	,04	,02	,03	,10	,02	,81
Std. Deviation	,420	,171	,141	,183	,199	,143	,183	,303	,132	,395
Minimum	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Maximum	3	1	1	1	1	1	1	1	1	1

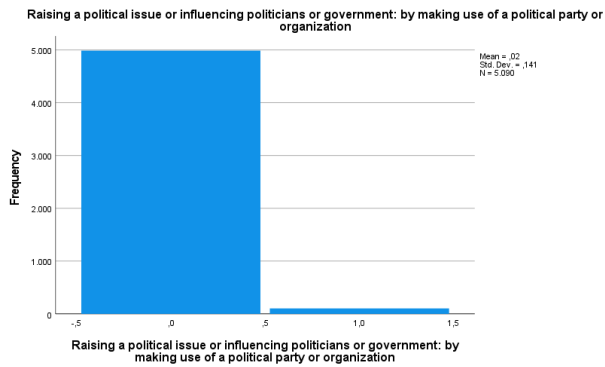
Cv22n053:

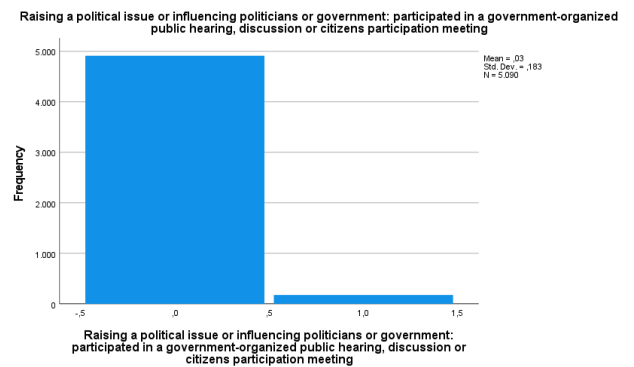
Cv22n065:

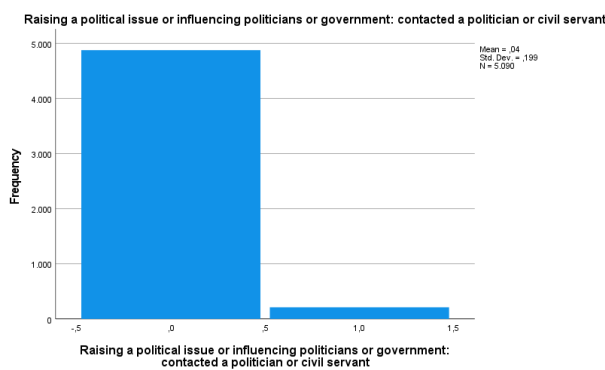
Cv22n066:

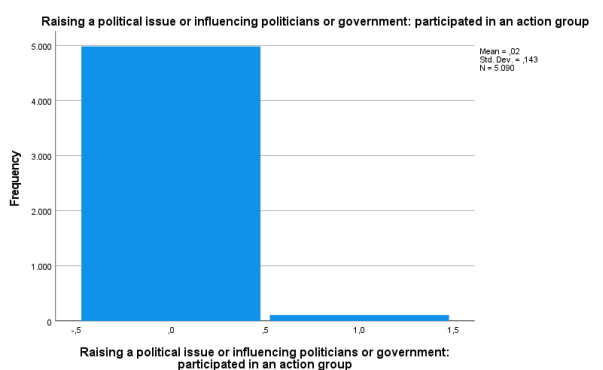
Cv22n067:

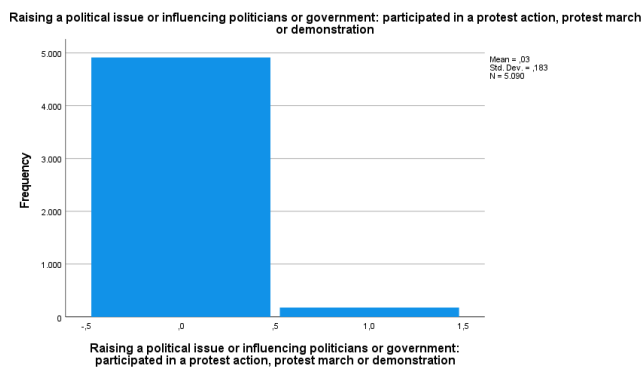
Cv22n068:

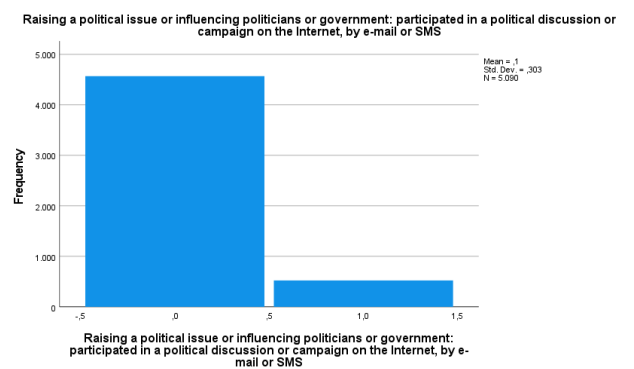
Cv22n069:

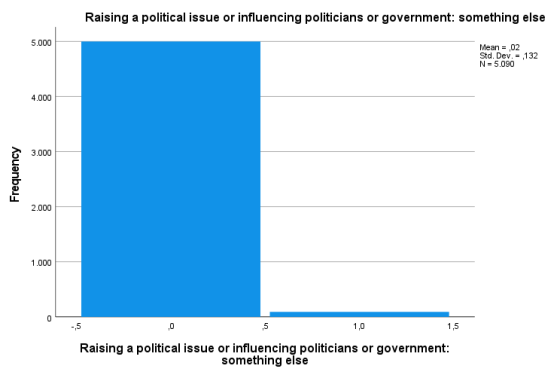
Cv22n070:

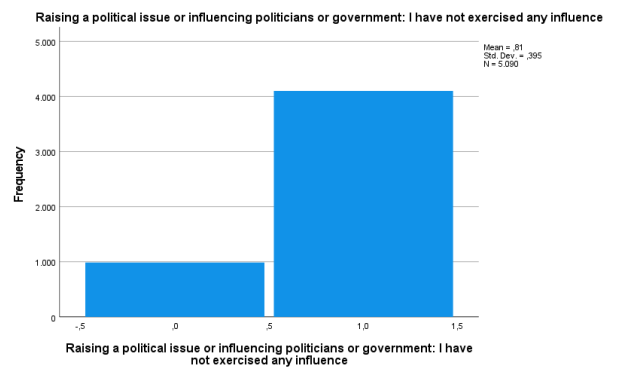
Cv22n071:

Cv22n072:

Cv22n073:

Energiearmoede

De variabele Energiearmoede bestaat uit 1 variabele die rechtsstreek uit de dataset komt. De vraag die erbij hoort is als volgt gesteld in de vragenlijst van *Inkomen: Kunt u uw woning goed verwarmen?* (ci22o353) (wave 15). De respondenten konden kiezen uit de volgende antwoordcategorieën: (1) ja; (2) nee, daar heb ik onvoldoende geld voor; (3) nee, dat vind ik niet nodig; (4) nee, om een andere reden en (5) niet van toepassing. Dit gedeelte laat de frequentieverdeling en de beschrijvende statistieken van de oorspronkelijke variabele van energiearmoede zien.

*2 Energiearmoede (1 variabele).

```
FREQUENCIES VARIABLES=ci22o353
/STATISTICS=STDDEV MINIMUM MAXIMUM MEAN
/HISTOGRAM
/ORDER=ANALYSIS.
```

Statistics

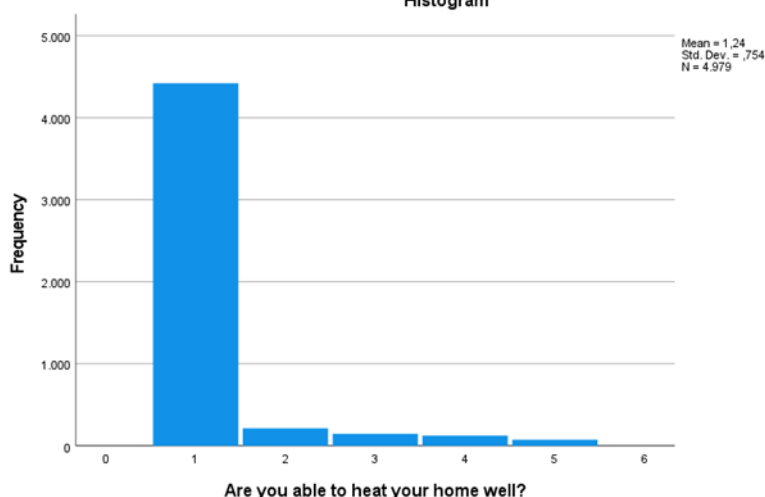
ci22o353 Are you able to heat yo

N	Valid	4979
	Missing	1949
Mean		1,24
Std. Deviation		,754
Minimum		1
Maximum		5

ci22o353 Are you able to heat your home well?

	N	%
1 yes	4420	63,8%
2 no, I don't have enough money for that	214	3,1%
3 no, I don't think it is necessary	146	2,1%
4 no, for another reason	125	1,8%
5 not applicable	74	1,1%
Missing System	1949	28,1%

Histogram

Politiek vertrouwen

De variabele Politiek Vertrouwen bestaat uit 4 variabelen. In tabel 6 staan de oorspronkelijke variabelen met de originele codes en bijbehorende vragen weergegeven. Deze vier variabelen komen uit de vragenlijst van Politiek & Waarden (wave 14). De respondenten konden antwoord geven doormiddel van een tienpuntsschaal. De score 0 betekent hier helemaal geen vertrouwen in de genoemde politieke institutie en de score 10 betekent compleet vertrouwen in de genoemde politieke institutie.

Tabel 6: Originele codes met bijbehorende vragen voor 'Politiek Vertrouwen' uit de vragenlijst Politiek & Waarden

Variabele (code)	Vraag
(cv22n013 - cv22n018)	<i>Kunt u op een schaal van 0 tot 10 aangeven hoeveel vertrouwen u persoonlijk hebt in elk van de volgende organisaties?</i>
cv22n013	<i>De Nederlandse regering</i>
cv22n014	<i>Het Nederlands parlement</i>
cv22n017	<i>Politici</i>
cv22n018	<i>Politieke partijen</i>

Dit gedeelte laat de frequentieverdeling en de beschrijvende statistieken van de oorspronkelijke variabelen zien die later worden gebruikt om de nieuwe variabele van politiek vertrouwen te maken.

*3 Politiek Vertrouwen (4 variabelen).

```
FREQUENCIES VARIABLES=cv22n013 cv22n014 cv22n017 cv22n018
```

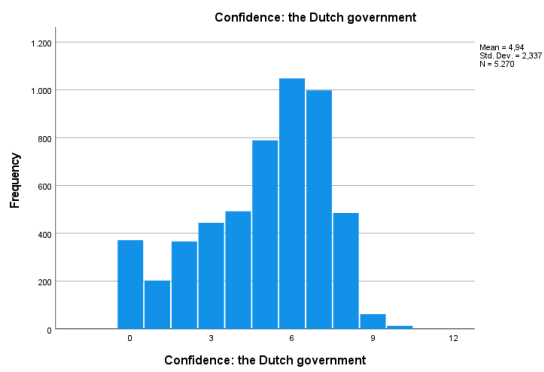
```
/STATISTICS=STDDEV MINIMUM MAXIMUM MEAN
```

```
/HISTOGRAM
```

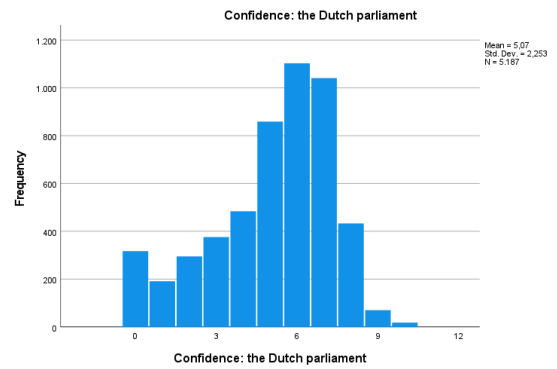
```
/ORDER=ANALYSIS.
```

		Statistics			
		cv22n013 Confidence: the Dutch government	cv22n014 Confidence: the Dutch parliament	cv22n017 Confidence: politicians	cv22n018 Confidence: political parties
N	Valid	5270	5187	5253	5243
	Missing	1658	1741	1675	1685
Mean		4,94	5,07	4,44	4,40
Std. Deviation		2,337	2,253	2,233	2,191
Minimum		0	0	0	0
Maximum		10	10	10	10

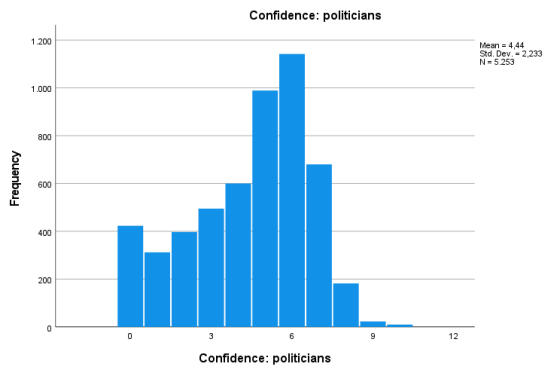
Cv22n013:

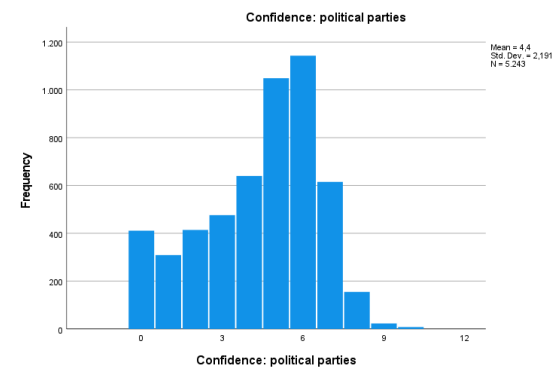
Cv22n014:

Cv22n017:

Cv22n018:

Geslacht

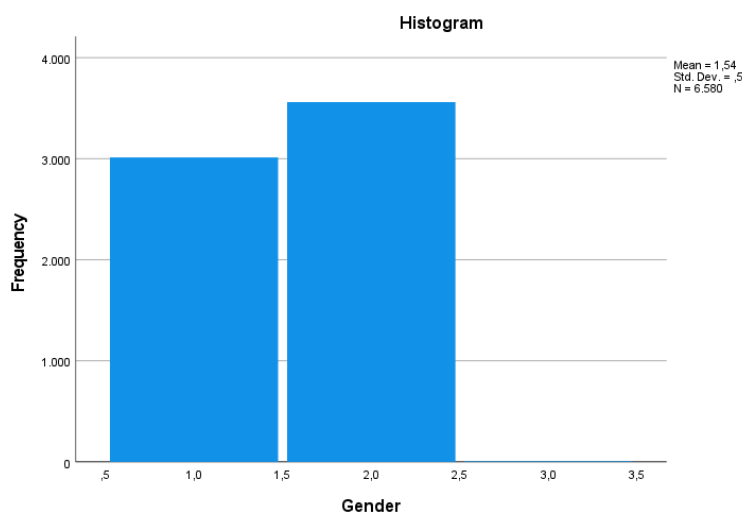
De controle variabele Geslacht bestaat uit 1 variabele die rechtsstreek uit de dataset komt.

Het is een ingevoegde variabele die het LISS-panel steeds weer aan de data verbindt bij de juiste persoon. De vraag wat het geslacht is wordt dus niet gesteld het is dus een ingevoegde variabele omdat het LISS-Panel dezelfde vraag niet telkens weer aan de respondent stelt. De respondenten kunnen antwoorde geven met: man (1); vrouw (2) en anders (3). Dit gedeelte laat de frequentieverdeling en de beschrijvende statistieken van de oorspronkelijke variabele van geslacht zien.

*Controle variabele Geslacht (1 variabele).

```
FREQUENCIES VARIABLES=geslacht
/STATISTICS=STDDEV MINIMUM MAXIMUM MEAN
/HISTOGRAM
/ORDER=ANALYSIS.
```

Statistics			geslacht Gender			
geslacht Gender			Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
N	Valid	6580				
	Missing	348				
Mean		1,54				
Std. Deviation		,500				
Minimum		1				
Maximum		3				
	Valid		1 Male	3013	43,5	45,8
			2 Female	3561	51,4	99,9
			3 Other	6	,1	100,0
			Total	6580	95,0	
	Missing		System	348	5,0	
	Total			6928	100,0	

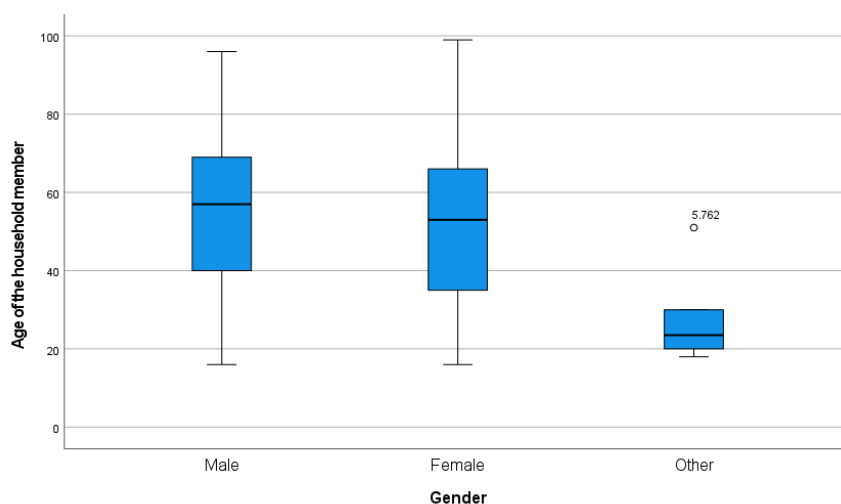
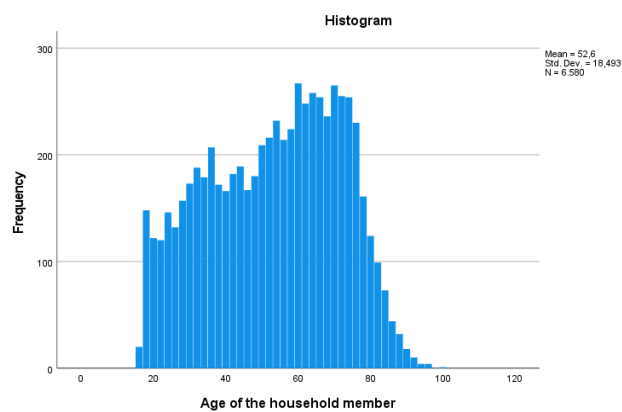
Leeftijd

De controlevariabele Leeftijd bestaat uit 1 variabele die rechtsstreek uit de dataset komt. De vraag staat in de vragen lijst van Inkomen en is een ingelezen variabele. Hetzelfde antwoord komt dus in meerdere vragenlijsten voor. De leeftijd van de respondent komt in jaren te staan. Dit gedeelte laat de frequentieverdeling en de beschrijvende statistieken van de oorspronkelijke variabele van leeftijd zien.

*controle variabele Leeftijd (1 variabele).

```
FREQUENCIES VARIABLES=leeftijd
/STATISTICS=STDDEV MINIMUM MAXIMUM MEAN
/HISTOGRAM
/ORDER=ANALYSIS.
```

Statistics		
leeftijd Age of the household me		
N	Valid	6580
	Missing	348
Mean		52,60
Std. Deviation		18,493
Minimum		16
Maximum		99

Positie in het huishouden

De variabele Positie in het huishouden (ci22o001) wordt in dit onderzoek gebruikt als filtervariabele. Hiervoor is gekozen omdat er anders sprake kan zijn van schending van de assumptie onafhankelijke waarnemingen, omdat mensen binnen het gezin vaak op elkaar lijken. Dit heeft een grote invloed op de variabele Energiearmoede, omdat dit het hele huishouden betreft. Daarom worden alleen de huishoudhoofden meegenomen in dit onderzoek. Om te kijken hoeveel huishoudhoofden er zijn, zijn de frequenties en de beschrijvende statistieken van de originele variabele van Positie in het huishouden opgevraagd. In het onderstaande gedeelte staan de statistieken van deze originele variabele. De antwoord categorieën die erbij horen zijn als volgt: huishoudhoofd (1)*; gehuwde partner (2); ongehuwde partner (3); (schoon)ouder (4); thuiswonend kind (5); huisgenoot (6); familielid of kostganger (7); onbekend (missing) (9).

** Het huishoudhoofd is degene op wiens naam het huur- of koopcontract van de woning staat. Als dat contract op meerdere namen staat, is het huishoudhoofd degene die het hoogste inkomen heeft.*

```
*Filter variabele Positie in het huishouden (1 variabele).  
FREQUENCIES VARIABLES=ci22o001  
/STATISTICS=STDDEV MINIMUM MAXIMUM MEAN MODE  
/HISTOGRAM  
/ORDER=ANALYSIS.
```

Statistics

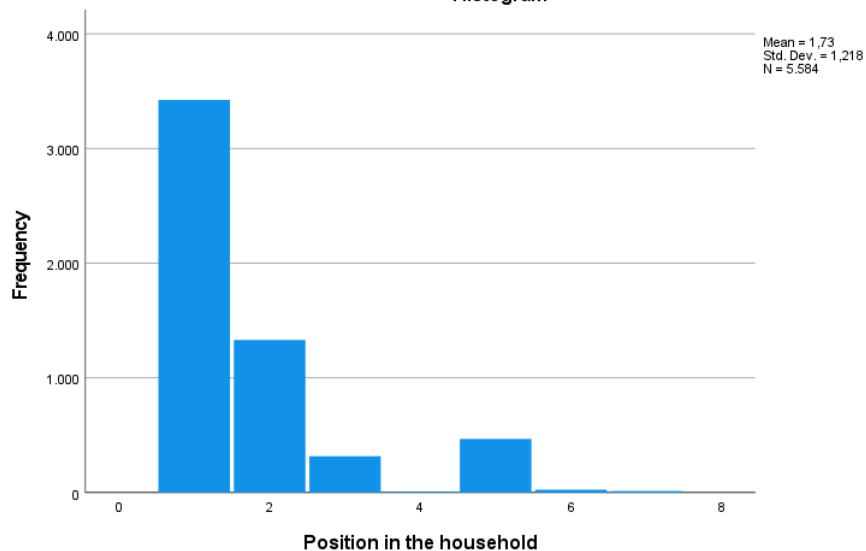
Position in the household

N	Valid	5584
	Missing	1344
Mean		1,73
Mode		1
Std. Deviation		1,218
Minimum		1
Maximum		7

Position in the household

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Household head	3424	49,4	61,3	61,3
	Wedded partner	1331	19,2	23,8	85,2
	Unwedded partner	317	4,6	5,7	90,8
	Parent (in law)	6	,1	,1	90,9
	Child living at home	468	6,8	8,4	99,3
	Housemate	25	,4	,4	99,8
	Family member or boarder	13	,2	,2	100,0
	Total	5584	80,6	100,0	
Missing	unknown	1	,0		
	System	1343	19,4		
	Total	1344	19,4		
Total		6928	100,0		

Histogram

2. Operationalisatie van de variabelen

Dit gedeelte bespreekt de bewerkingen die zijn uitgevoerd op de originele variabelen zodat deze variabelen op de juiste manier worden geoperationaliseerd tot de nieuwe variabelen waarmee de analyses voor dit onderzoek kunnen worden uitgevoerd. Per variabele worden de bewerkingen gegeven, ook de bij behorende syntax en de grafische weergaven zullen worden gegeven.

Politieke participatie

Om de variabele "Politieke Participatie" te creëren, worden tien items gebruikt zoals eerder vermeld in de beschrijving van de originele variabelen. Voordat deze items worden gecombineerd tot één variabele, is het belangrijk om de betrouwbaarheid ervan te beoordelen. Dit is gedaan door de Cronbach's alpha te berekenen. Om een Cronbach's alpha te kunnen berekenen, moeten de antwoordcategorieën allemaal in dezelfde richting staan. Helaas is dit niet het geval bij de tien variabelen die worden gebruikt om politieke participatie te meten.

Door het analyseren van de verdelingen van de originele variabelen, hebben we ontdekt dat één variabele in de verkeerde richting staat. Het betreft de variabele "Ik heb geen invloed uitgeoefend" (*cv22n073*). De score 0 betekent momenteel "nee", wat eigenlijk zou moeten staan voor "ik heb geen invloed uitgeoefend", terwijl score 1 momenteel staat voor "ja", wat betekent dat ze geen invloed hebben uitgeoefend. In de context van de andere variabelen voor politieke participatie betekent score 1 echter dat ze wel politiek participeren. Daarom is het noodzakelijk om deze variabele te hercoderen. De nieuwe waarde is nu 0 voor "ik heb geen invloed uitgeoefend" en 1 voor "ik heb wel invloed uitgeoefend".

```
*Hercoderen cv22n073.
```

```
RECODE cv22n073 (0=1) (1=0) INTO Her_cv22n073.
```

```
EXECUTE.
```

Daarnaast is ook de variabele "Cv22n053" nog niet in de juiste richting. De oorspronkelijke waarden waren als volgt: "wel gestemd" (1), "niet gestemd" (2), "mocht nog niet stemmen" (3). Deze waarden zijn opnieuw gecodeerd naar: "wel gestemd" (1), "niet gestemd" (0), en "mocht nog niet stemmen" is nu gecodeerd als een missende waarde.

Herocodering stemmen

1==yes nu 1, 2=nee nu 0 3 is nu missing

*Herocodering cv22n053.

RECODE cv22n053 (1=1) (2=0) (3=SYSMIS) INTO Her_cv22n053.

EXECUTE.

Nu alle variabelen van Politieke Participatie dezelfde richting uitstaan kan er een cronbach's alpha worden uitgevoerd.

*Cronbach's alpha voor Politieke Participatie.

RELIABILITY

/VARIABLES=Her_cv22n053 cv22n065 cv22n066 cv22n067 cv22n068 cv22n069 cv22n070 cv22n071 cv22n072

Her_cv22n073

/SCALE('Politiiek Participatie schaal') ALL

/MODEL=ALPHA

/STATISTICS=DESCRIPTIVE SCALE CORR

/SUMMARY=TOTAL MEANS CORR.

De gevonden Cronbach's alpha van 0.668 voor de tien items die samen politieke participatie meten, geeft een matige mate van interne consistentie aan. Dit suggereert dat er enige samenhang is tussen de items, maar er is nog ruimte voor verbetering.

Echter, wanneer de variabele "cv22n053" wordt verwijderd, stijgt de Cronbach's alpha tot 0.707. Het besluit is genomen om deze variabele niet te verwijderen, omdat stemmen bij verkiezingen wordt beschouwd als een vorm van politieke participatie. Hoewel het verwijderen van deze variabele de interne consistentie verbetert, zou het geen volledig beeld geven van politieke participatie als deze belangrijke indicator wordt weggelaten. Daarom is ervoor gekozen om de variabele op te nemen en de iets lagere Cronbach's alpha te accepteren.

Case Processing Summary

		N	%
Cases	Valid	4846	69,9
	Excluded ^a	2082	30,1
	Total	6928	100,0

a. Listwise deletion based on all variables in the procedure.

Reliability Statistics

Cronbach's Alpha	Cronbach's Alpha Based on Standardized Items	N of Items
,668	,655	10

Item Statistics

	Mean	Std. Deviation	N
Her_cv22n053	,8941	,30769	4846
Raising a political issue or influencing politicians or government: asked for help from radio, television or newspaper	,0297	,16982	4846
Raising a political issue or influencing politicians or government: by making use of a political party or organization	,0210	,14356	4846
Raising a political issue or influencing politicians or government: participated in a government-organized public hearing, discussion or citizens participation meeting	,0353	,18452	4846
Raising a political issue or influencing politicians or government: contacted a politician or civil servant	,0429	,20270	4846
Raising a political issue or influencing politicians or government: participated in an action group	,0213	,14425	4846
Raising a political issue or influencing politicians or government: participated in a protest action, protest march or demonstration	,0340	,18137	4846
Raising a political issue or influencing politicians or government: participated in a political discussion or campaign on the Internet, by e-mail or SMS	,1009	,30124	4846
Raising a political issue or influencing politicians or government: something else	,0175	,13129	4846
Her_cv22n073	,1936	,39513	4846

Item-Total Statistics

	Scale Mean if Item Deleted	Scale Variance if Item Deleted	Corrected Item-Total Correlation	Squared Multiple Correlation	Cronbach's Alpha if Item Deleted
Her_cv22n053	,4963	1,192	,088	.	,707
Raising a political issue or influencing politicians or government: asked for help from radio, television or newspaper	1,3607	1,241	,200	.	,664
Raising a political issue or influencing politicians or government: by making use of a political party or organization	1,3694	1,220	,331	.	,649
Raising a political issue or influencing politicians or government: participated in a government-organized public hearing, discussion or citizens participation meeting	1,3551	1,170	,355	.	,641
Raising a political issue or influencing politicians or government: contacted a politician or civil servant	1,3475	1,138	,385	.	,635
Raising a political issue or influencing politicians or government: participated in an action group	1,3692	1,226	,310	.	,651
Raising a political issue or influencing politicians or government: participated in a protest action, protest march or demonstration	1,3564	1,190	,311	.	,648
Raising a political issue or influencing politicians or government: participated in a political discussion or campaign on the Internet, by e-mail or SMS	1,2895	,963	,494	.	,603
Raising a political issue or influencing politicians or government: something else	1,3729	1,283	,152	.	,669
Her_cv22n073	1,1969	,680	,783	.	,494

Politieke Participatie vertoont een matige interne consistentie met een Cronbach's alpha van 0,688 voor de tien items. Ondanks deze matige consistentie worden alle tien items meegenomen om de nieuwe variabele politieke participatie te creëren. Deze items worden eenvoudigweg bij elkaar opgeteld. De totale score varieert nu tussen 0 en 10, waarbij een hogere score aangeeft dat de respondent actiever is op politiek gebied. De nieuwe variabele, genaamd "Som_PP", vertegenwoordigt dus de optelsom van de tien items.

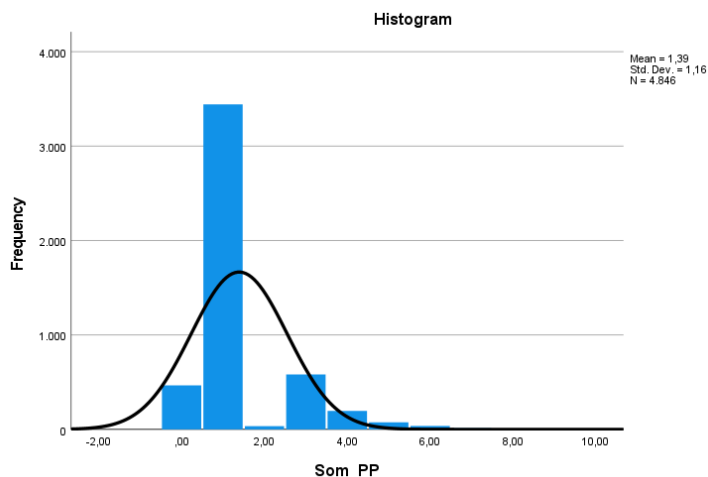
```
*nieuwe variabele Som_PP.
COMPUTE Som_PP=Her_cv22n053 + cv22n065 + cv22n066 + cv22n067 + cv22n068 + cv22n069 + cv22n070
+
cv22n071 + cv22n072 + Her_cv22n073.
EXECUTE.
```

Om een beter beeld te krijgen van de nieuwe variabele Som_PP zijn ook de frequenties opgevraagd.

```
*beschrijvende statistieken van variabele Som_PP.
FREQUENCIES VARIABLES=Som_PP
/STATISTICS=STDDEV MINIMUM MAXIMUM SEMEAN MEAN MEDIAN MODE SUM
/HISTOGRAM NORMAL
/ORDER=ANALYSIS.
```

Som_PP					
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	,00	466	6,7	9,6	9,6
	1,00	3442	49,7	71,0	80,6
	2,00	34	,5	,7	81,3
	3,00	582	8,4	12,0	93,4
	4,00	196	2,8	4,0	97,4
	5,00	75	1,1	1,5	98,9
	6,00	36	,5	,7	99,7
	7,00	13	,2	,3	100,0
	8,00	2	,0	,0	100,0
		Total	4846	69,9	100,0
Missing	System	2082	30,1		
Total		6928	100,0		

Statistics		
Som_PP		
N	Valid	4846
	Missing	2082
Mean		1,3904
Std. Error of Mean		,01666
Median		1,0000
Mode		1,00
Std. Deviation		1,15999
Minimum		,00
Maximum		8,00
Sum		6738,00

Opvallend is dat de verdeling van politieke participatie sterk rechtsscheef is, waarbij er weinig respondenten zijn die meerdere politieke activiteiten hebben ondernomen. Geen enkele respondent heeft alle tien activiteiten volbracht. Dit vormt een probleem voor de analyses, aangezien politieke participatie de afhankelijke variabele is. De aannames voor een lineaire regressie worden geschonden als we deze variabele niet aanpassen. Daarom is ervoor gekozen om een dummy-variabele te creëren. De verdeling is nu als volgt: 0 betekent geen of één politieke activiteit en 1 betekent meer dan één politieke activiteit. De nieuwe variabele is Dummy_PP hiermee worden de analyses gedaan.

*nieuwe variabele Dummy_PP.

```
RECODE Som_PP (0=0) (1=0) (2=1) (3=1) (4=1) (5=1) (6=1) (7=1) (8=1) INTO Dummy_PP.  
EXECUTE.
```

Om een beter beeld te krijgen van de nieuwe variabele Dummy_PP zijn ook de frequenties opgevraagd.

*beschrijvende statistieken van variabele Dummy_PP.

```
FREQUENCIES VARIABLES=Dummy_PP  
/STATISTICS=STDDEV MINIMUM MAXIMUM SEMEAN MEAN MEDIAN MODE SUM  
/HISTOGRAM NORMAL  
/ORDER=ANALYSIS.
```

Statistics

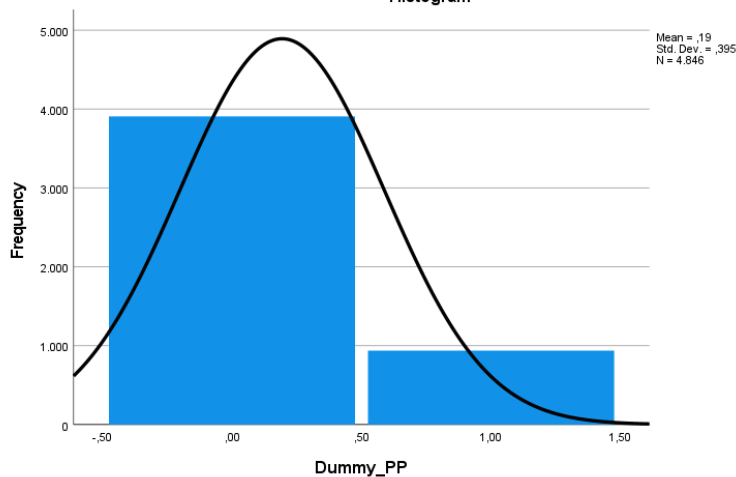
Dummy_PP

N	Valid	4846
	Missing	2082
Mean		,1936
Std. Error of Mean		,00568
Median		,0000
Mode		,00
Std. Deviation		,39513
Minimum		,00
Maximum		1,00
Sum		938,00

Dummy_PP

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	,00	3908	56,4	80,6	80,6
	1,00	938	13,5	19,4	100,0
	Total	4846	69,9	100,0	
Missing	System	2082	30,1		
Total		6928	100,0		

Histogram

Energiearmoede

Voordat de variabele energiearmoede kan worden geanalyseerd, zijn enkele aanpassingen nodig. De bijbehorende vraag in de Inkomens-vragenlijst luidt: "Kunt u uw woning goed verwarmen?" (ci22o353). Respondenten konden kiezen uit de volgende antwoordcategorieën: (1) ja, (2) nee, daar heb ik onvoldoende geld voor, (3) nee, dat vind ik niet nodig, (4) nee, om een andere reden, en (5) niet van toepassing.

Voor dit onderzoek is de interesse gericht op mensen met en zonder energiearmoede. Daarom is er een dummyvariabele gemaakt voor energiearmoede (Dummy_EA). De nieuwe waarden zijn als volgt: 0 = geen energiearmoede (antwoorden 1, 3 en 4), en 1 = wel energiearmoede (antwoord 2). De voormalige score 5 wordt nu beschouwd als een missende waarde. De nieuwe variabele Dummy_EA zal worden opgenomen in de analyses.

```
*nieuwe variabele Dummy_EA.
```

```
RECODE ci22o353 (1=0) (2=1) (3=0) (4=0) (5=SYSMIS) INTO Dummy_EA.
```

```
EXECUTE.
```

Politiek vertrouwen

Politiek Vertrouwen bestaat uit vier items die eerder zijn beschreven in het gedeelte van de originele variabelen. Deze items meten allemaal het vertrouwen in politieke instanties en zijn geschaald op een 0-10 schaal, waarbij 0 staat voor helemaal geen vertrouwen en 10 voor compleet vertrouwen.

Aangezien alle items in dezelfde richting staan, namelijk een hogere score die wijst op meer politiek vertrouwen, kan direct een Cronbach's alpha worden berekend. Hieruit is een hoge Cronbach's alpha van 0,957 gevonden. Deze waarde geeft aan dat de vier items een zeer hoge mate van interne consistentie hebben en gezamenlijk een betrouwbare maat vormen voor het meten van politiek vertrouwen. Ook wordt in geen enkel geval de Cronbach's alpha hoger wanneer er wordt gekozen om het item te verwijderen.

```
*Cronbach's alpha voor Politiek Vertrouwen.
```

```
RELIABILITY
```

```
/VARIABLES=cv22n013 cv22n014 cv22n017 cv22n018
```

```
/SCALE('Politieke Vertrouwen schaal') ALL
```

```
/MODEL=ALPHA
```

```
/STATISTICS=DESCRIPTIVE SCALE CORR
```

```
/SUMMARY=TOTAL MEANS CORR.
```

Case Processing Summary		Reliability Statistics			
N	%	Cronbach's Alpha Based			
Item-Total Statistics					
	Scale Mean if Item Deleted	Scale Variance if Item Deleted	Corrected Item-Total Correlation	Squared Multiple Correlation	Cronbach's Alpha if Item Deleted
Confidence: the Dutch government	13,91	40,425	,879	,810	,949
Confidence: the Dutch parliament	13,77	41,009	,899	,829	,942
Confidence: politicians	14,41	40,943	,913	,870	,938
Confidence: political parties	14,45	41,995	,889	,849	,946

Politiek vertrouwen wordt gemeten aan de hand van vier items, met een Cronbach's alpha van 0,957. Elke item heeft een schaal van 0 tot 10. Door de scores van de vier items bij elkaar op te tellen en te delen door vier, wordt een nieuwe variabele gecreëerd genaamd PV, wat staat voor "Politiek Vertrouwen". Deze variabele geeft het gemiddelde politieke vertrouwen van de respondent over de vier items weer.

```
*nieuwe variabele Som_PV.  
COMPUTE Som_PV=cv22n013 + cv22n014 + cv22n017 + cv22n018.  
EXECUTE.  
*nieuwe variabele PV.  
COMPUTE PV=Som_PV / 4.  
EXECUTE.
```

Geslacht

Geslacht wordt in dit onderzoek als een controlevariabele gebruikt. De originele variabele had drie antwoordopties: man (1), vrouw (2) en anders (3). Om het geslacht in de analyses mee te kunnen nemen, is ervoor gekozen om een dummy variabele te creëren. In deze dummy variabele krijgt "man" de waarde 1 en "vrouw" de waarde 0. De antwoordoptie "anders" wordt nu beschouwd als missende data. Dit besluit is genomen vanwege het zeer kleine aantal respondenten (slechts 6 van de 6580, oftewel 0,01%) dat aangaf "anders" te zijn. Aangezien het om een verwaarloosbaar aantal gaat, is ervoor gekozen om deze antwoordoptie te coderen als een missende waarde.

```
*nieuwe variabele Dummy_Geslacht.  
RECODE geslacht (2=0) (1=1) (3=SYSMIS) INTO Dummy_Geslacht.  
EXECUTE.
```

Leeftijd

Voor de variabele leeftijd zijn geen aanpassingen gedaan. De originele variabele is direct opgenomen in dit onderzoek.

3. Aanpassingen dataset

Filtervariabele: positie in het huishouden

Dit onderzoek richt zich uitsluitend op respondenten die aangeven het hoofd van het huishouden te zijn, zoals bepaald aan de hand van de vraag (ci22o001). Daarom zijn in de dataset alleen degenen geselecteerd die aangeven dat zij huishoudhoofd zijn.

```
*Selecteren van huishoudhoofden.  
USE ALL.  
COMPUTE filter_$=(ci22o001 = 1).  
VARIABLE LABELS filter_$ 'ci22o001 = 1 (FILTER)'.  
VALUE LABELS filter_$ 0 'Not Selected' 1 'Selected'.  
FORMATS filter_$ (f1.0).  
FILTER BY filter_$.  
EXECUTE.  
  
FILTER OFF.  
USE ALL.  
SELECT IF (ci22o001 = 1).  
EXECUTE.
```

Filtervariabele: 18 jaar en ouder

Dit onderzoek kijkt naar alle respondenten die ouder zijn dan 18 jaar. Hiervoor is gekozen omdat respondenten ouder dan 18 jaar mee mogen doen aan politieke participatie.

```
USE ALL.  
COMPUTE filter_$=(leeftijd > 18).  
VARIABLE LABELS filter_$ 'leeftijd > 18 (FILTER)'.  
VALUE LABELS filter_$ 0 'Not Selected' 1 'Selected'.  
FORMATS filter_$ (f1.0).  
FILTER BY filter_$.  
EXECUTE.
```

Missende waarden

In dit onderzoek worden missende waarden verwijderd uit de dataset. Het verwijderen van missende waarden heeft verschillende voordelen. Ten eerste vermindert het de bias en voorkomt het vertekende resultaten. Ten tweede vereenvoudigt het de analyse en

modellering, waardoor het proces efficiënter wordt. Bovendien waarborgt het behoud van een dataset zonder missende waarden de data-integriteit. Tabel 7 geeft een overzicht van alle missende waarden per originele variabele, zodat een goed beeld ontstaat van de omvang van de missende waarden.

```
*Missende waarden van de originele variabelen.
MVA VARIABLES=leeftijd ci22o353 cv22n013 cv22n014 cv22n017 cv22n018 cv22n053 cv22n065 cv22n066
cv22n067 cv22n068 cv22n069 cv22n070 cv22n071 cv22n072 cv22n073 geslacht
/MAXCAT=25
/CATEGORICAL=ci22o353 cv22n013 cv22n014 cv22n017 cv22n018 cv22n053 cv22n065 cv22n066
cv22n067
cv22n068 cv22n069 cv22n070 cv22n071 cv22n072 cv22n073 geslacht.
```

Tabel 7: Missende waarden per originele variabele die worden gebruikt voor dit onderzoek

<i>Concept</i>	<i>Originele variabele (code)</i>	<i>Missende waarde (%)</i>	<i>Geldige waarde (%)</i>
Politieke Participatie	Cv22n053	1818 (26,2%)	5110 (73,8%)
	Cv22n065	1838 (26,5%)	5099 (73,5%)
	Cv22n066	1838 (26,5%)	5099 (73,5%)
	Cv22n067	1838 (26,5%)	5099 (73,5%)
	Cv22n068	1838 (26,5%)	5099 (73,5%)
	Cv22n069	1838 (26,5%)	5099 (73,5%)
	Cv22n070	1838 (26,5%)	5099 (73,5%)
	Cv22n071	1838 (26,5%)	5099 (73,5%)
	Cv22n072	1838 (26,5%)	5099 (73,5%)
	Cv22n073	1838 (26,5%)	5099 (73,5%)
Energiearmoede	Ci22o353	1949 (28,1%)	4979 (71,9%)
Politiek Vertrouwen	Cv22n013	1658 (23,9%)	5270 (76,1%)
	Cv22n014	1741 (25,1%)	5187 (74,9%)
	Cv22n017	1675 (24,2%)	5253 (75,8%)
	Cv22n018	1685 (24,3%)	5243 (75,7%)
Geslacht	geslacht	348 (5%)	6580 (95%)
Leeftijd	leeftijd	348 (5%)	6580 (95%)

Alle missende waarden zijn verwijderd uit de dataset, waardoor elke respondent volledige gegevens heeft voor alle variabelen die in dit onderzoek worden gebruikt. Er zijn geen missende waarden meer in de variabelen die worden geanalyseerd.

*Alle missende waarden eruit.

```
USE ALL.
```

```
COMPUTE filter_$=(NMISS(Dummy_PP,Dummy_EA,PV,Dummy_Geslacht,leeftijd) < 1).
```

```
VARIABLE LABELS filter_$ 'NMISS(Dummy_PP,Dummy_EA,PV,Dummy_Geslacht,leeftijd) < 1 (FILTER)'.  
VALUE LABELS filter_$ 0 'Not Selected' 1 'Selected'.
```

```
FORMATS filter_$ (f1.0).
```

```
FILTER BY filter_$.
```

```
EXECUTE.
```

```
FILTER OFF.
```

```
USE ALL.
```

```
SELECT IF (NMISS(Dummy_PP,Dummy_EA,PV,Dummy_Geslacht,leeftijd) < 1).
```

```
EXECUTE.
```

Overzicht

In Bijlage 1 staat de benodigde informatie over de operationalisatie van de variabelen en de voorbereiding van de dataset voor dit onderzoek. In Bijlage 2 worden de resultaten besproken, inclusief univariate en bivariate statistieken, evenals de resultaten van de modelanalyses. Tabel 8 geeft een overzicht van de concepten in dit onderzoek, inclusief de oorspronkelijke variabelen die zijn gebruikt, de nieuwe variabelen met hun bijbehorende antwoordcategorieën, het type (binair, continue) en de functie van de nieuwe variabelen.

Tabel 8: Overzicht van de nieuwe variabele (N= 2323)

<i>Concept</i>	<i>Originele variabele(n)</i>	<i>Nieuwe variabele</i>	<i>Antwoordcategorie</i>	<i>Type</i>	<i>Functie</i>
Politieke participatie	Cv22n053 Cv22n065 Cv22n066 Cv22n067 Cv22n068 Cv22n069 Cv22n070 Cv22n071 Cv22n072 Cv22n073	Dummy_PP	0 = geen politieke participatie of maar 1 vorm van politieke participatie 1 = meer dan één vorm van politieke participatie	Binaire variabele (nominaal)	Afhankelijke variabele
Energiearmoede	Ci22o353	Dummy_EA	0 = geen energiearmoede 1 = wel energiearmoede	Binaire variabele (nominaal)	Onafhankelijke variabele
Politiek Vertrouwen	Cv22n013 Cv22n014 Cv22n017 Cv22n018	PV	0 = helemaal geen vertrouwen Tot en met 10 = compleet vertrouwen	Continue variabele	Mediator
Geslacht	Gender	Dummy_geslacht	0 = man 1 = vrouw	Binaire variabele (nominaal)	Controle variabele
Leeftijd	Leeftijd	Leeftijd		Continue variabele	Controle variabele

Bijlage 2: Resultaten

1. Univariante statistieken

Voor alle (bewerkte) variabelen die mee worden genomen in het onderzoek zijn de beschrijvende statistieken opgevraagd. In dit gedeelte wordt per variabele de *five-number summary* gegeven. Ook wordt de bijbehorende syntax gepresenteerd, de output die bij de syntax hoort en grafische weergaven.

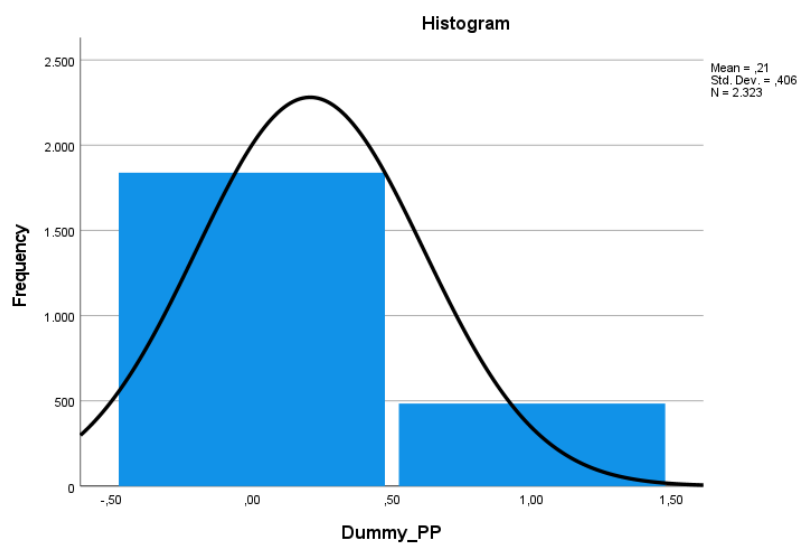
Politieke Participatie

Politieke participatie is de afhankelijke variabele in dit onderzoek. De nieuwe variabele Dummy_PP wordt meegenomen. Hierbij staat de score 0 voor geen of slechts één vorm van politieke participatie en de score 1 staat voor meer dan één vorm van politieke participatie.

*univariate statistieken politieke participatie.

```
FREQUENCIES VARIABLES=Dummy_PP
  /NTILES=4
  /STATISTICS=STDDEV MEAN
  /HISTOGRAM NORMAL
  /ORDER=ANALYSIS.
```

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	,00	1839	79,2	79,2	79,2
	1,00	484	20,8	20,8	100,0
Total		2323	100,0	100,0	

Energiearmoede

Energiearmoede is de onafhankelijke variabele in dit onderzoek. De nieuwe variabele Dummy_EA wordt meegenomen. Hierbij staat de score 0 voor geen energiearmoede en de score 1 staat voor wel energiearmoede.

*univariate statistieken energiearmoede.

```
FREQUENCIES VARIABLES=Dummy_EA
```

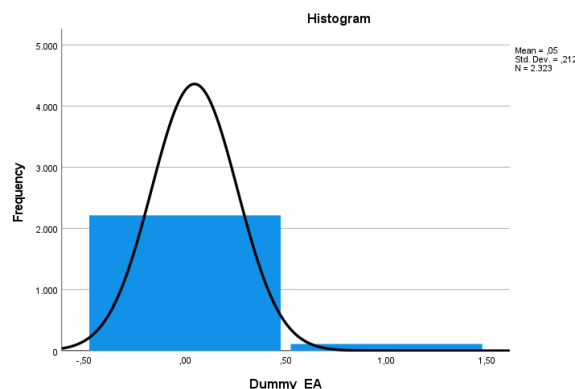
```
/NTILES=4
```

```
/STATISTICS=STDDEV MEAN
```

```
/HISTOGRAM NORMAL
```

```
/ORDER=ANALYSIS.
```

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid				
,00	2213	95,3	95,3	95,3
1,00	110	4,7	4,7	100,0
Total	2323	100,0	100,0	

Politiek Vertrouwen

Politiek Vertrouwen is de mediator in dit onderzoek. De nieuwe variabele PV wordt meegenomen. Dit is een continue variabele op een tienpuntsschaal. De score is het gemiddelde vertrouwen over de vier politieke instituties. De score 0 staat voor helemaal geen vertrouwen en de score 10 staat voor compleet vertrouwen.

*univariate statistieken Politiek Vertrouwen.

```
FREQUENCIES VARIABLES=PV
```

```
/NTILES=4
```

```
/STATISTICS=STDDEV MINIMUM MAXIMUM MEAN SKEWNESS SESKEW KURTOSIS SEKURT
```

```
/HISTOGRAM NORMAL
```

```
/ORDER=ANALYSIS.
```

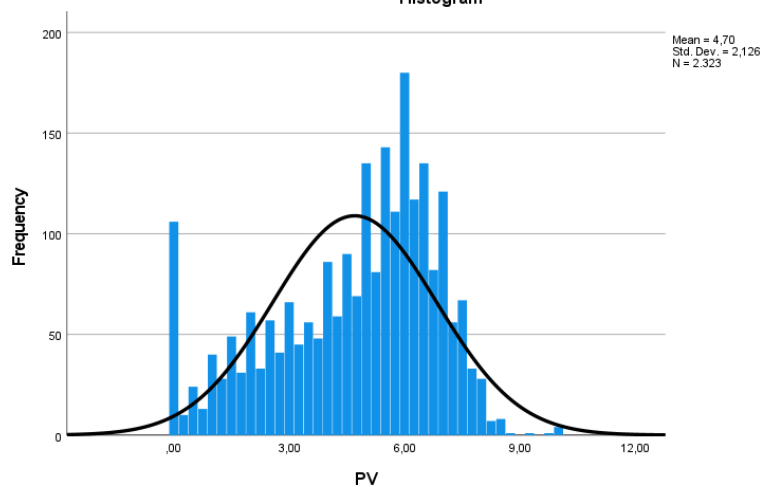
Statistics

PV		
N	Valid	2323
	Missing	0
Mean		4,7018
Std. Deviation		2,12627
Skewness		-,598
Std. Error of Skewness		,051
Kurtosis		-,465
Std. Error of Kurtosis		,102
Minimum		,00
Maximum		10,00
Percentiles	25	3,2500
	50	5,2500
	75	6,2500

PV

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	,00	106	4,6	4,6
	,25	10	,4	5,0
	,50	24	1,0	6,0
	,75	13	,6	6,6
	1,00	40	1,7	8,3
	1,25	28	1,2	9,5
	1,50	49	2,1	11,6
	1,75	31	1,3	13,0
	2,00	61	2,6	15,6
	2,25	33	1,4	17,0
	2,50	57	2,5	19,5
	2,75	41	1,8	21,2
	3,00	66	2,8	24,1
	3,25	45	1,9	26,0
	3,50	56	2,4	28,4
	3,75	48	2,1	30,5
	4,00	86	3,7	34,2
	4,25	59	2,5	36,7
	4,50	90	3,9	40,6
	4,75	69	3,0	43,6
	5,00	135	5,8	49,4
	5,25	81	3,5	52,9
	5,50	143	6,2	59,0
	5,75	111	4,8	63,8
	6,00	180	7,7	71,5
	6,25	117	5,0	76,6
	6,50	135	5,8	82,4
	6,75	82	3,5	85,9
	7,00	121	5,2	91,1
	7,25	56	2,4	93,5
	7,50	67	2,9	96,4
	7,75	33	1,4	97,8
	8,00	28	1,2	99,1
	8,25	7	,3	99,4
	8,50	8	,3	99,7
	8,75	1	,0	99,7
	9,25	1	,0	99,8
	9,75	1	,0	99,8
	10,00	4	,2	100,0
Total	2323	100,0	100,0	

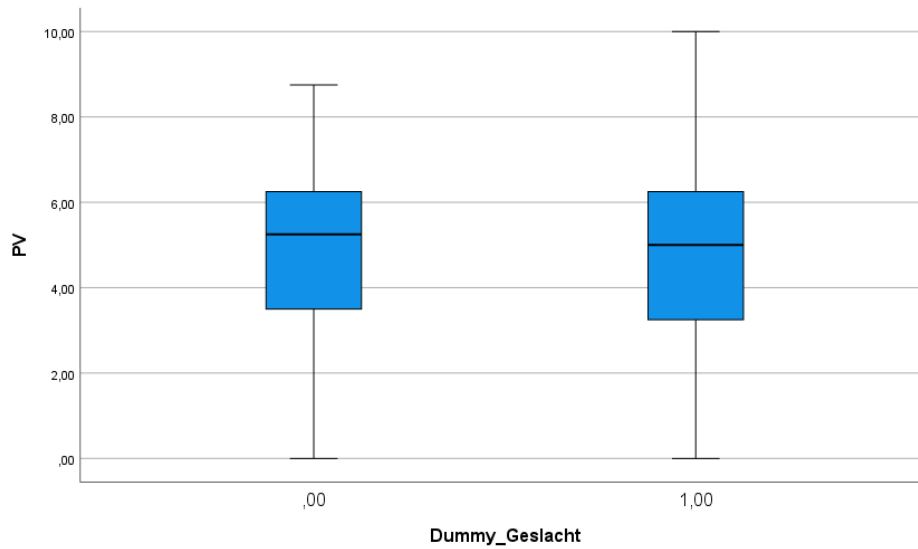
Histogram

Ook is er een boxplot opgevraagd om te kijken of het politieke vertrouwen verschilt per mannen en vrouwen.

*boxplot politiek vertrouwen met geslacht.

```
EXAMINE VARIABLES=PV BY Dummy_Geslacht
/PLOT=BOXPLOT
/STATISTICS=NONE
/NOTOTAL.
```


Geslacht

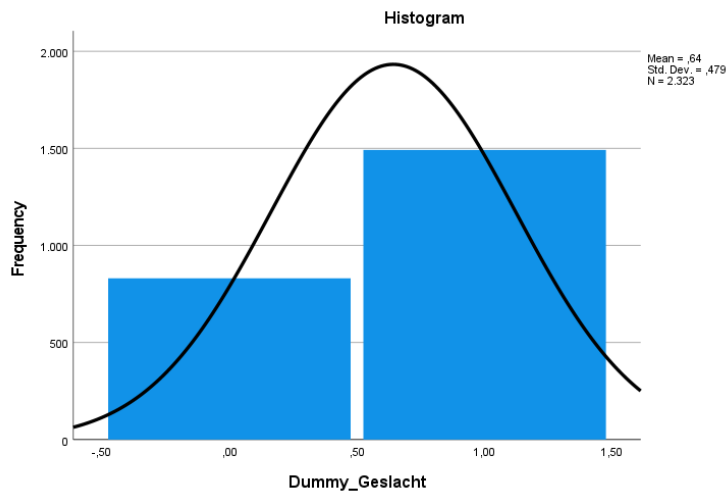
Geslacht is in dit onderzoek gebruikt als controlevariabele. Dit is een dummy waarbij de vrouwen de score 0 hebben en de mannen de score 1. De nieuwe variabele wordt Dummy_Geslacht genoemd en wordt op deze manier meegenomen in de analyses.

*univariate statistieken geslacht.

```
FREQUENCIES VARIABLES=Dummy_Geslacht
/NTILES=4
/STATISTICS=STDDEV MEAN
/HISTOGRAM NORMAL
/ORDER=ANALYSIS.
```

Dummy_Geslacht

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	,00	831	35,8	35,8	35,8
	1,00	1492	64,2	64,2	100,0
Total		2323	100,0	100,0	

Leeftijd

Leeftijd is in dit onderzoek als controlevariabele gebruikt. Er zijn geen aanpassingen gedaan voor deze variabele vanuit de originele dataset. Leeftijd is een continue variabele die de leeftijd in jaren geeft voor de respondent.

*univariate statistieken Leeftijd.

FREQUENCIES VARIABLES=leeftijd

/NTILES=4

/STATISTICS=STDDEV MINIMUM MAXIMUM MEAN SKEWNESS SESKEW KURTOSIS SEKURT

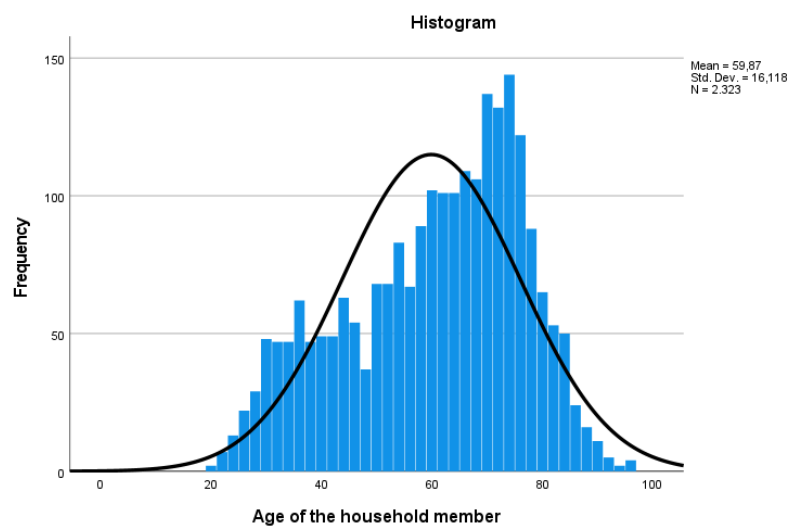
/HISTOGRAM NORMAL

/ORDER=ANALYSIS.

Statistics

Age of the household member

N	Valid	2323
	Missing	0
Mean		59,87
Std. Deviation		16,118
Skewness		-,437
Std. Error of Skewness		,051
Kurtosis		-,704
Std. Error of Kurtosis		,102
Minimum		20
Maximum		96
Percentiles	25	49,00
	50	63,00
	75	73,00

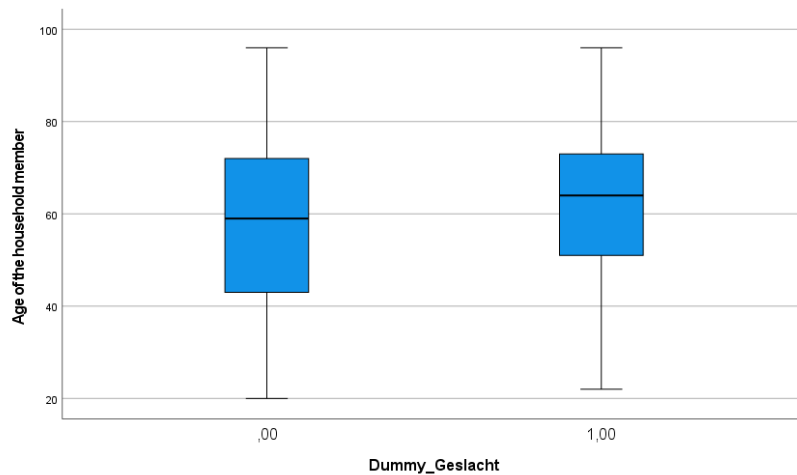

Age of the household member

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid 20	2	,1	,1	,1
21	1	,0	,0	,1
22	6	,3	,3	,4
23	5	,2	,2	,6
24	8	,3	,3	,9
25	13	,6	,6	1,5
26	9	,4	,4	1,9
27	13	,6	,6	2,5
28	16	,7	,7	3,1
29	22	,9	,9	4,1
30	26	1,1	1,1	5,2
31	23	1,0	1,0	6,2
32	24	1,0	1,0	7,2
33	22	,9	,9	8,2
34	25	1,1	1,1	9,3
35	34	1,5	1,5	10,7
36	28	1,2	1,2	11,9
37	29	1,2	1,2	13,2
38	18	,8	,8	13,9
39	22	,9	,9	14,9
40	27	1,2	1,2	16,1
41	23	1,0	1,0	17,0
42	26	1,1	1,1	18,2
43	33	1,4	1,4	19,6
44	30	1,3	1,3	20,9
45	27	1,2	1,2	22,0
46	27	1,2	1,2	23,2
47	14	,6	,6	23,8
48	23	1,0	1,0	24,8
49	36	1,5	1,5	26,3
50	32	1,4	1,4	27,7
51	32	1,4	1,4	29,1
52	36	1,5	1,5	30,7
53	35	1,5	1,5	32,2
54	48	2,1	2,1	34,2
55	26	1,1	1,1	35,3
56	41	1,8	1,8	37,1
57	45	1,9	1,9	39,0
58	44	1,9	1,9	40,9
59	57	2,5	2,5	43,4
60	45	1,9	1,9	45,3
61	41	1,8	1,8	47,1
62	60	2,6	2,6	49,7
63	45	1,9	1,9	51,6
64	56	2,4	2,4	54,0
65	51	2,2	2,2	56,2
66	58	2,5	2,5	58,7
67	48	2,1	2,1	60,8
68	58	2,5	2,5	63,3
69	70	3,0	3,0	66,3
70	67	2,9	2,9	69,2
71	62	2,7	2,7	71,8
72	70	3,0	3,0	74,9
73	72	3,1	3,1	78,0
74	72	3,1	3,1	81,1
75	68	2,9	2,9	84,0
76	54	2,3	2,3	86,3
77	45	1,9	1,9	88,2
78	43	1,9	1,9	90,1
79	32	1,4	1,4	91,5
80	33	1,4	1,4	92,9
81	24	1,0	1,0	93,9
82	29	1,2	1,2	95,2
83	28	1,2	1,2	96,4
84	22	,9	,9	97,3
85	14	,6	,6	97,9
86	10	,4	,4	98,4
87	9	,4	,4	98,8
88	7	,3	,3	99,1
89	8	,3	,3	99,4
90	3	,1	,1	99,5
91	4	,2	,2	99,7
92	1	,0	,0	99,7
94	2	,1	,1	99,8
95	1	,0	,0	99,9
96	3	,1	,1	100,0
Total	2323	100,0	100,0	

Ook is er een boxplot gemaakt om te kijken hoe de verdelingen wat betreft leeftijd met het geslacht zijn.

```
*boxplot leeftijd met geslacht.  
EXAMINE VARIABLES=leeftijd BY Dummy_Geslacht  
/PLOT=BOXPLOT  
/STATISTICS=NONE  
/NOTOTAL.
```


2. Bivariate statistieken

In onderstaand gedeelte worden de bivariate statistieken tussen de variabelen gepresenteerd, waarbij verschillende soorten correlaties zijn berekend, afhankelijk van het type variabelen. Voor de bivariate analyse tussen twee dummy-variabelen is de Phi-correlatie berekend. Voor de bivariate analyse tussen een dummy-variabele en een continue variabele is de Spearman rangcorrelatie gebruikt. Voor de bivariate analyse tussen twee continue variabelen is de Pearson correlatiecoëfficiënt berekend. Hieronder volgt een overzicht van de correlaties tussen de variabelen, geordend op het type correlatie, ook wordt de bijbehorende syntax en output gegeven:

Pearson correlation

Politiek vertrouwen met leeftijd

```
*Pearson correlation leeftijd-politiek vertrouwen.  
CORRELATIONS  
/VARIABLES=PV leeftijd  
/PRINT=TWOTAIL NOSIG FULL  
/MISSING=PAIRWISE.
```

Correlations

		PV	Age of the household member
PV	Pearson Correlation	1	-,022
	Sig. (2-tailed)		,295
	N	2323	2323
Age of the household member	Pearson Correlation	-,022	1
	Sig. (2-tailed)	,295	
	N	2323	2323

Phi correlatie

Politieke participatie met energiearmoede

*Phi correlation politieke participatie-energiearmoede.

CROSSTABS

/TABLES=Dummy_PP BY Dummy_EA

/FORMAT=AVALUE TABLES

/STATISTICS=CHISQ PHI

/CELLS=COUNT

/COUNT ROUND CELL.

Dummy_PP * Dummy_EA Crosstabulation

Count

		Dummy_EA		Total
		,00	1,00	
Dummy_PP	,00	1757	82	1839
	1,00	456	28	484
Total		2213	110	2323

Chi-Square Tests

	Value	df	Asymptotic Significance (2-sided)	Exact Sig. (2-sided)	Exact Sig. (1-sided)
Pearson Chi-Square	1,494 ^a	1	,222		
Continuity Correction ^b	1,214	1	,270		
Likelihood Ratio	1,425	1	,233		
Fisher's Exact Test				,229	,136
Linear-by-Linear Association	1,493	1	,222		
N of Valid Cases	2323				

a. 0 cells (0,0%) have expected count less than 5. The minimum expected count is 22,92.

b. Computed only for a 2x2 table

Symmetric Measures

		Value	Approximate Significance
Nominal by Nominal	Phi	,025	,222
	Cramer's V	,025	,222
N of Valid Cases		2323	

Politieke participatie met geslacht

*Phi correlation politieke participatie-geslacht.

CROSSTABS

/TABLES=Dummy_PP BY Dummy_Geslacht

/FORMAT=AVALUE TABLES

/STATISTICS=CHISQ PHI

/CELLS=COUNT

/COUNT ROUND CELL.

Dummy_PP * Dummy_Geslacht Crosstabulation

Count

		Dummy_Geslacht		Total
		,00	1,00	
Dummy_PP	,00	687	1152	1839
	1,00	144	340	484
Total		831	1492	2323

Chi-Square Tests

	Value	df	Asymptotic Significance (2-sided)	Exact Sig. (2-sided)	Exact Sig. (1-sided)
Pearson Chi-Square	9,646 ^a	1	,002		
Continuity Correction ^b	9,317	1	,002		
Likelihood Ratio	9,852	1	,002		
Fisher's Exact Test				,002	,001
Linear-by-Linear Association	9,641	1	,002		
N of Valid Cases	2323				

a. 0 cells (0,0%) have expected count less than 5. The minimum expected count is 173,14.

b. Computed only for a 2x2 table

Symmetric Measures

		Value	Approximate Significance
Nominal by Nominal	Phi	,064	,002
	Cramer's V	,064	,002
N of Valid Cases		2323	

Energiearmoede met geslacht

*Phi correlation energiearmoede-geslacht.

CROSSTABS

/TABLES=Dummy_EA BY Dummy_Geslacht

/FORMAT=AVALUE TABLES

/STATISTICS=CHISQ PHI

/CELLS=COUNT

/COUNT ROUND CELL.

Dummy_EA * Dummy_Geslacht Crosstabulation

Count

		Dummy_Geslacht		Total
		,00	1,00	
Dummy_EA	,00	777	1436	2213
	1,00	54	56	110
Total		831	1492	2323

Chi-Square Tests

	Value	df	Asymptotic Significance (2-sided)	Exact Sig. (2-sided)	Exact Sig. (1-sided)
Pearson Chi-Square	8,914 ^a	1	,003		
Continuity Correction ^b	8,316	1	,004		
Likelihood Ratio	8,577	1	,003		
Fisher's Exact Test				,004	,002
Linear-by-Linear Association	8,910	1	,003		
N of Valid Cases	2323				

a. 0 cells (0,0%) have expected count less than 5. The minimum expected count is 39,35.

b. Computed only for a 2x2 table

Symmetric Measures

		Value	Approximate Significance
Nominal by Nominal	Phi	-,062	,003
	Cramer's V	,062	,003
N of Valid Cases		2323	

Spearman rank correlatie

Politieke participatie met politiek vertrouwen

*Spearman correlation politieke participatie-politiek vertrouwen.

NONPAR CORR

/VARIABLES=Dummy_PP PV

/PRINT=SPEARMAN TWOTAIL NOSIG FULL

/MISSING=PAIRWISE.

Correlations

			Dummy_PP	PV
Spearman's rho	Dummy_PP	Correlation Coefficient	1,000	-,006
		Sig. (2-tailed)	.	,778
		N	2323	2323
	PV	Correlation Coefficient	-,006	1,000
		Sig. (2-tailed)	,778	.
		N	2323	2323

Politieke participatie met leeftijd

*Spearman correlation politieke participatie-leeftijd.

NONPAR CORR

/VARIABLES=Dummy_PP leeftijd

/PRINT=SPEARMAN TWOTAIL NOSIG FULL

/MISSING=PAIRWISE.

Correlations

			Dummy_PP	Age of the household member
Spearman's rho	Dummy_PP	Correlation Coefficient	1,000	-,027
		Sig. (2-tailed)	.	,190
		N	2323	2323
	Age of the household member	Correlation Coefficient	-,027	1,000
		Sig. (2-tailed)	,190	.
		N	2323	2323

Energiearmoede met politiek vertrouwen

*Spearman correlation energiearmoede-politiek vertrouwen.

NONPAR CORR

/VARIABLES=Dummy_EA PV

/PRINT=SPEARMAN TWOTAIL NOSIG FULL

/MISSING=PAIRWISE.

Correlations

		Dummy_EA	PV
Spearman's rho	Dummy_EA	Correlation Coefficient	1,000
		Sig. (2-tailed)	.
		N	2323
	PV	Correlation Coefficient	-,126**
		Sig. (2-tailed)	<,001
		N	2323

** . Correlation is significant at the 0.01 level (2-tailed).

Energiearmoede met leeftijd

*Spearman correlation energiearmoede-leeftijd.

NONPAR CORR

/VARIABLES=Dummy_EA leeftijd

/PRINT=SPEARMAN TWOTAIL NOSIG FULL

/MISSING=PAIRWISE.

Correlations

		Dummy_EA	Age of the household member
Spearman's rho	Dummy_EA	Correlation Coefficient	1,000
		Sig. (2-tailed)	.
		N	2323
	Age of the household member	Correlation Coefficient	-,040
		Sig. (2-tailed)	,055
		N	2323

Geslacht met politiek vertrouwen

*Spearman correlation geslacht-politiek vertrouwen.

NONPAR CORR

/VARIABLES=Dummy_Geslacht PV

/PRINT=SPEARMAN TWOTAIL NOSIG FULL

/MISSING=PAIRWISE.

Correlations

			Dummy_Geslacht	PV
Spearman's rho	Dummy_Geslacht	Correlation Coefficient	1,000	-,010
		Sig. (2-tailed)	.	,630
		N	2323	2323
	PV	Correlation Coefficient	-,010	1,000
		Sig. (2-tailed)	,630	.
		N	2323	2323

Geslacht met leeftijd

*Spearman correlation geslacht-leeftijd.

NONPAR CORR

/VARIABLES=Dummy_Geslacht leeftijd

/PRINT=SPEARMAN TWOTAIL NOSIG FULL

/MISSING=PAIRWISE.

Correlations

			Dummy_Geslacht	Age of the household member
Spearman's rho	Dummy_Geslacht	Correlation Coefficient	1,000	,103**
		Sig. (2-tailed)	.	<,001
		N	2323	2323
	Age of the household member	Correlation Coefficient	,103**	1,000
		Sig. (2-tailed)	<,001	.
		N	2323	2323

** . Correlation is significant at the 0.01 level (2-tailed).

3. Modelanalyses

In dit gedeelte worden de modellen geschat, waaronder Model 1, 2, 3 en 4. Model 1, 2 en 4 zijn gebaseerd op een multiple logistische regressie, waarbij Politieke Participatie (Dummy_PP) de afhankelijke variabele is. Model 2 maakt gebruik van een multiple lineaire regressie met Politiek Vertrouwen (PV) als afhankelijke variabele. In alle modellen zijn de variabelen Geslacht (Dummy_Geslacht) en Leeftijd opgenomen als controlevariabelen. Hieronder staat de bijbehorende syntax en output gegeven per model.

Model 1: Energiarmoede op politieke participatie (logistisch)

Logistische regressie

*Model 1 logistische regressie energiarmoede op politieke participatie met controle.

```
LOGISTIC REGRESSION VARIABLES Dummy_PP
/METHOD=ENTER Dummy_EA Dummy_Geslacht leeftijd
/PRINT=CI(95)
/CRITERIA=PIN(0.05) POUT(0.10) ITERATE(20) CUT(0.5).
```

Omnibus Tests of Model Coefficients

		Chi-square	df	Sig.
Step 1	Step	14,519	3	,002
	Block	14,519	3	,002
	Model	14,519	3	,002

Model Summary

Step	-2 Log likelihood	Cox & Snell R Square	Nagelkerke R Square
1	2363,136 ^a	,006	,010

a. Estimation terminated at iteration number 4 because parameter estimates changed by less than ,001.

Variables in the Equation

		B	S.E.	Wald	df	Sig.	Exp(B)	95% C.I. for EXP(B)	
								Lower	Upper
Step 1 ^a	Dummy_EA	,314	,227	1,926	1	,165	1,369	,878	2,135
	Dummy_Geslacht	,374	,112	11,198	1	<,001	1,453	1,168	1,809
	Age of the household member	-,005	,003	2,723	1	,099	,995	,989	1,001
	Constant	-1,285	,203	39,966	1	<,001	,277		

a. Variable(s) entered on step 1: Dummy_EA, Dummy_Geslacht, Age of the household member.

Model 2: Energiearmoede op politiek vertrouwen (lineair)

*Model 2 lineaire regressie energiearmoede op politiek vertrouwen met controle.

REGRESSION

/MISSING LISTWISE

/STATISTICS COEFF OUTS CI(95) R ANOVA

/CRITERIA=PIN(.05) POUT(.10)

/NOORIGIN

/DEPENDENT PV

/METHOD=ENTER Dummy_EA Dummy_Geslacht leeftijd.

Model Summary

Model	R	R Square	Adjusted R Square	Std. Error of the Estimate
1	,145 ^a	,021	,020	2,10522

a. Predictors: (Constant), Age of the household member, Dummy_EA, Dummy_Geslacht

ANOVA^a

Model		Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
1	Regression	220,157	3	73,386	16,558	<,001 ^b
	Residual	10277,693	2319	4,432		
	Total	10497,850	2322			

a. Dependent Variable: PV

b. Predictors: (Constant), Age of the household member, Dummy_EA, Dummy_Geslacht

Coefficients^a

Model		Unstandardized Coefficients		Standardized Coefficients	t	Sig.	95,0% Confidence Interval for B	
		B	Std. Error	Beta			Lower Bound	Upper Bound
1	(Constant)	4,999	,174		28,804	<,001	4,658	5,339
	Dummy_EA	-1,436	,206	-,143	-6,968	<,001	-1,840	-1,032
	Dummy_Geslacht	-,047	,092	-,010	-,506	,613	-,227	,134
	Age of the household member	-,003	,003	-,025	-1,217	,224	-,009	,002

a. Dependent Variable: PV

Model 3: Politiek vertrouwen op politieke participatie (logistisch)

*Model 3 logistische regressie politiek vertrouwen op politieke participatie met controle.

LOGISTIC REGRESSION VARIABLES Dummy_PP

/METHOD=ENTER Dummy_Geslacht leeftijd PV

/PRINT=CI(95)

/CRITERIA=PIN(0.05) POUT(0.10) ITERATE(20) CUT(0.5).

Omnibus Tests of Model Coefficients

		Chi-square	df	Sig.
Step 1	Step	12,888	3	,005
	Block	12,888	3	,005
	Model	12,888	3	,005

Model Summary

Step	-2 Log likelihood	Cox & Snell R Square	Nagelkerke R Square
1	2364,768 ^a	,006	,009

a. Estimation terminated at iteration number 4 because parameter estimates changed by less than ,001.

Variables in the Equation

		B	S.E.	Wald	df	Sig.	Exp(B)	95% C.I. for EXP(B)	
								Lower	Upper
Step 1 ^a	Dummy_Geslacht	,365	,111	10,705	1	,001	1,440	1,157	1,792
	Age of the household member	-,005	,003	2,875	1	,090	,995	,988	1,001
	PV	-,011	,024	,208	1	,648	,989	,944	1,037
	Constant	-1,203	,233	26,589	1	<,001	,300		

a. Variable(s) entered on step 1: Dummy_Geslacht, Age of the household member, PV.

Model 4: Complete model (logistisch)

*Model 4 logistische regressie complete model.

```
LOGISTIC REGRESSION VARIABLES Dummy_PP
/METHOD=ENTER Dummy_Geslacht leeftijd PV Dummy_EA
/PRINT=CI(95)
/CRITERIA=PIN(0.05) POUT(0.10) ITERATE(20) CUT(0.5).
```

Omnibus Tests of Model Coefficients

		Chi-square	df	Sig.
Step 1	Step	14,589	4	,006
	Block	14,589	4	,006
	Model	14,589	4	,006

Model Summary

Step	-2 Log likelihood	Cox & Snell R Square	Nagelkerke R Square
1	2363,067 ^a	,006	,010

a. Estimation terminated at iteration number 4 because parameter estimates changed by less than ,001.

Variables in the Equation

	B	S.E.	Wald	df	Sig.	Exp(B)	95% C.I. for EXP(B)	
							Lower	Upper
Step 1 ^a Dummy_Geslacht	,374	,112	11,181	1	<,001	1,453	1,167	1,809
Age of the household member	-,005	,003	2,745	1	,098	,995	,988	1,001
PV	-,006	,024	,070	1	,791	,994	,948	1,042
Dummy_EA	,305	,229	1,776	1	,183	1,357	,866	2,126
Constant	-1,253	,237	27,976	1	<,001	,286		

a. Variable(s) entered on step 1: Dummy_Geslacht, Age of the household member, PV, Dummy_EA.

Bijlage 3: Assumptie toetsing

1. Multicollineariteit

Om de multicollineariteit te onderzoeken is met het complete model een lineaire regressie gedaan zodat de VIF-scores duidelijk naar voren komen. De VIF-scores zijn allemaal net boven de 1 wat betekent dat er geen sprake is van multicollineariteit.

*Multicollineariteit.

REGRESSION

/MISSING LISTWISE

/STATISTICS COEFF OUTS R ANOVA COLLIN TOL

/CRITERIA=PIN(.05) POUT(.10)

/NOORIGIN

/DEPENDENT Dummy_PP

/METHOD=ENTER Dummy_EA PV Dummy_Geslacht leeftijd.

Model		Unstandardized Coefficients		Standardized	t	Sig.	Collinearity Statistics	
		B	Std. Error	Beta			Tolerance	VIF
1	(Constant)	,224	,039		5,760	<,001		
	Dummy_EA	,053	,040	,028	1,326	,185	,975	1,026
	PV	-,001	,004	-,005	-,258	,796	,979	1,021
	Dummy_Geslacht	,059	,018	,070	3,360	<,001	,983	1,018
	Age of the household member	-,001	,001	-,034	-1,644	,100	,985	1,015

a. Dependent Variable: Dummy_PP

2. Uitbijters

Voor het complete model is er ook gekeken naar de uitbijters en invloedrijke punten. Er zijn veel uitbijters, dit komt doordat niet alle groepen even verdeeld zijn. Wanneer bijvoorbeeld vrouwen met energiarmede aangeven dat zij actief politiek participeren resulteert dit al snel als een uitbijter terwijl dit een eerlijke observatie is. Er is daarom gekozen om alle uitbijters en invloedrijke punten in de analyses te houden.

Ook is er nog gekeken naar de leverage waarden, De zwarte lijn in het figuur geeft aan wat de grenswaarde is ((3*p)/N geeft 3*5/2323) de grenswaarde hier is 0,006457. Verder zijn er nog boxplots gegeven met de ID-labels van de respondenten die als uitbijter worden beschouwd.

*Outliers en extreme waarden.

EXAMINE VARIABLES=Dummy_PP BY Dummy_EA PV Dummy_Geslacht leeftijd

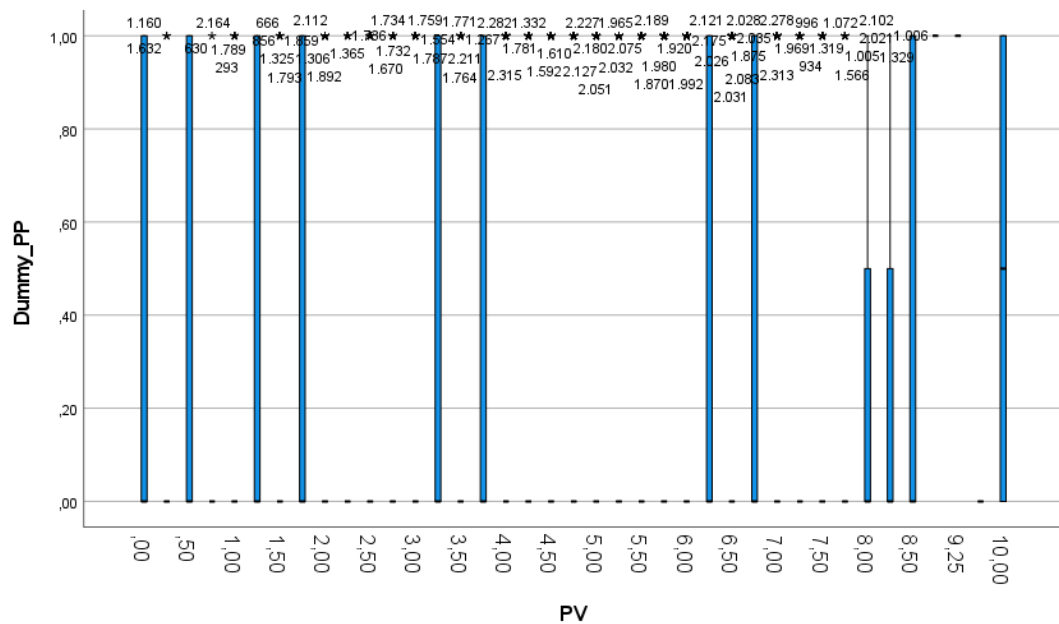
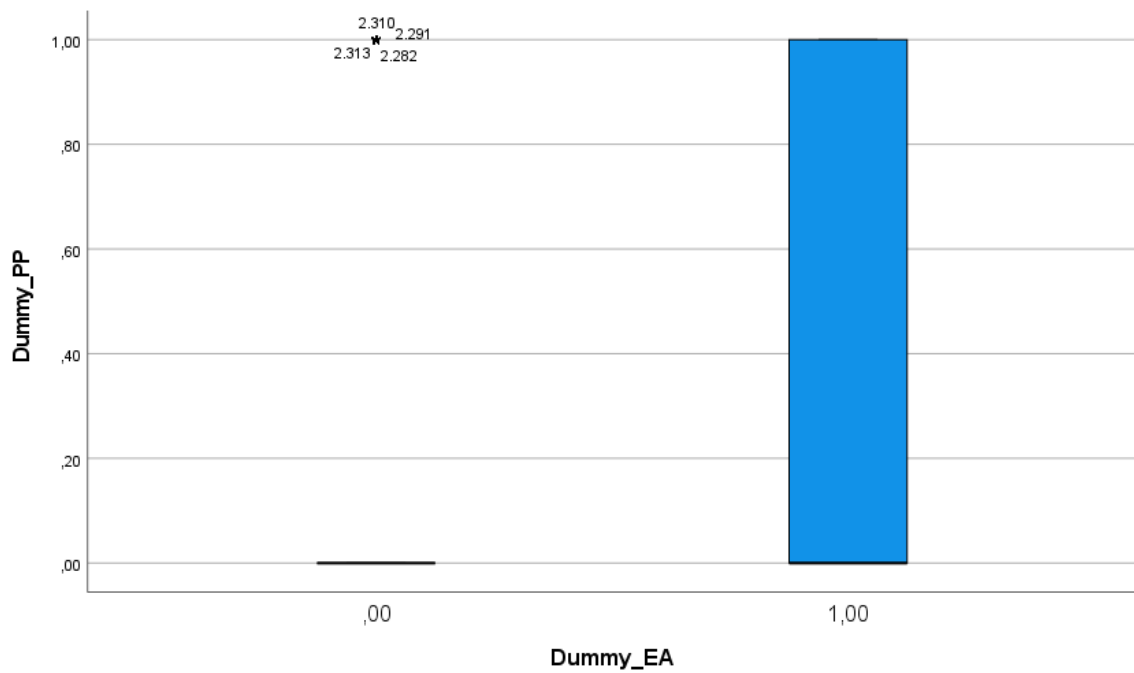
/PLOT BOXPLOT

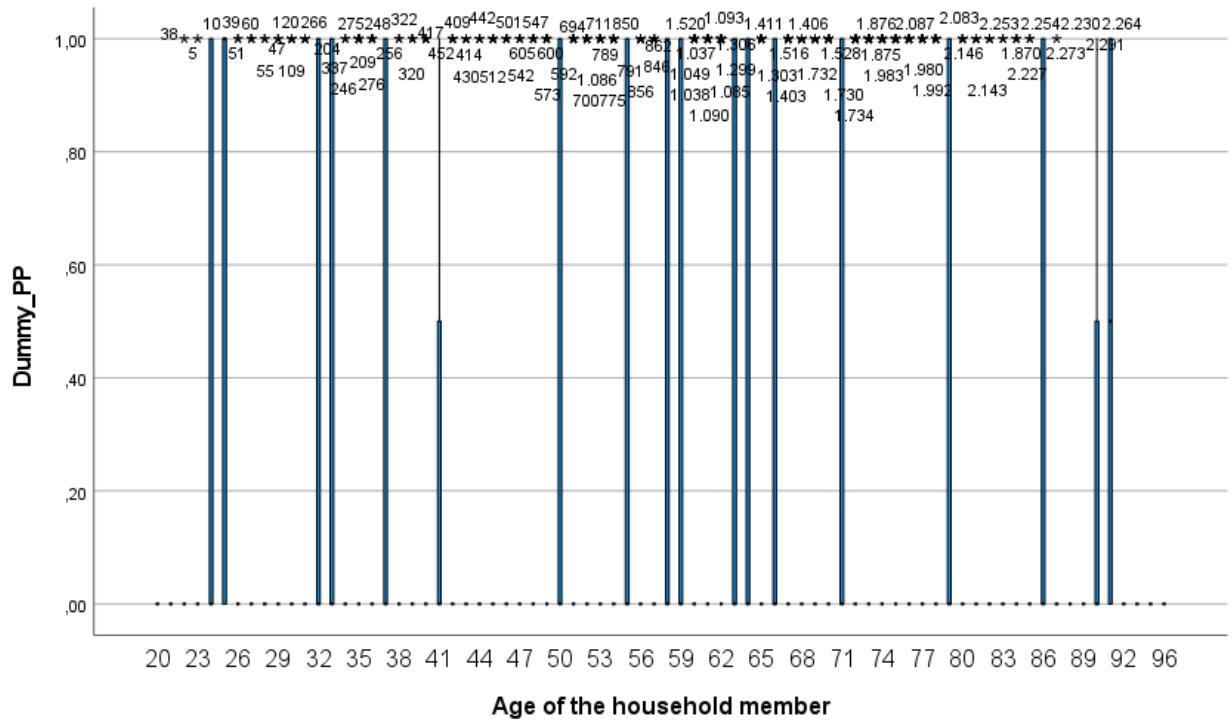
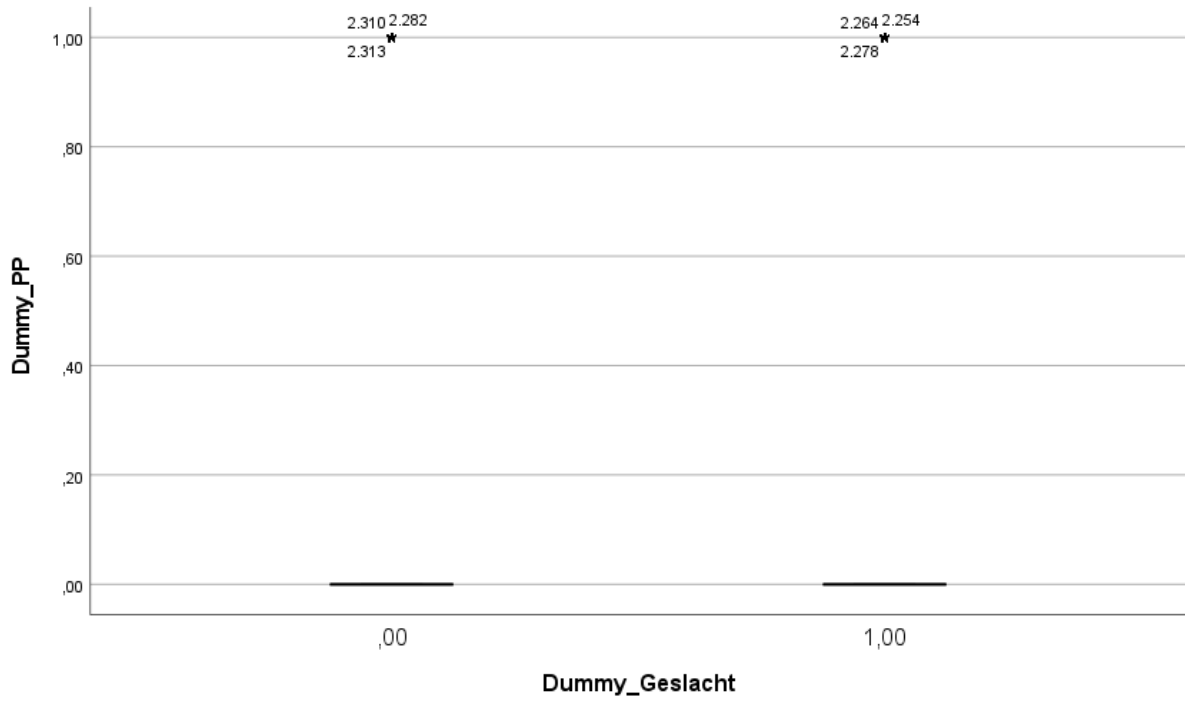
/COMPARE GROUPS

/STATISTICS EXTREME

/MISSING LISTWISE

/NOTOTAL.

*model 4 met de leverage waarden bewaard.

```
LOGISTIC REGRESSION VARIABLES Dummy_PP  
/METHOD=ENTER Dummy_EA PV Dummy_Geslacht leeftijd  
/CONTRAST (Dummy_EA)=Indicator(1)  
/CONTRAST (Dummy_Geslacht)=Indicator(1)  
/SAVE= COOK LEVER  
/CRITERIA=PIN(.05) POUT(.10) ITERATE(20) CUT(.5).
```

